

Verkenning Zaakgericht (samen)Werken voor de Omgevingswet

**Veiligheidsregio's als volwaardig ketenpartner
bij de uitvoering van de Omgevingswet**

Auteur: Mark van den Broek (in.spiratie.nl)
Opdrachtgever: Instituut Fysieke Veiligheid (IFV)
Versie: 0.95
Datum: maandag 27 augustus 2018

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Managementsamenvatting	3
DEEL I: Verkenning Zaakgericht Werken onder de Omgevingswet	5
1. Aanleiding	5
2. Opdracht en aanpak	6
2.1 Opdracht	6
2.2 Aanpak	7
3. IST-SOLL	8
3.1 Producten en diensten	8
3.2 Processen / Zaaktypen	9
4. FIT GAP aanbevelingen	12
4.1 Actualiseer VeRA 2.0	12
4.2 Gezamenlijke vertegenwoordiging Omgevingswet / DSO	12
4.3 Ontwikkeling Referentie Producten- en Dienstencatalogus	13
4.4 Ontwikkeling (validatie) Referentie Zaaktypecatalogus	14
4.5 Beproeven Producten- en Dienstencatalogus en Zaaktypecatalogus	15
DEEL II: Omgevings- en informatieanalyse	16
5. De veiligheidsregio en haar omgeving	16
5.1 Organisatie en taken veiligheidsregio	16
5.2 Partners en hun taken	17
5.3 Vraagstuk	19
6. Analyse	21
6.1 Informatiebehoefte	21
6.2 Hoe werkt de veiligheidsregio?	24
7. Zaakgericht werken in het domein van de fysieke leefomgeving	29
7.1 Huidige stand van Zaken	29
7.2 Uitgangspunten en doelen van de Omgevingswet	30
7.3 Samen uitvoering geven aan de Omgevingswet	31
8. Bibliografie	34

Managementsamenvatting

De ontwikkeling van de Omgevingswet is een wetgevingsoperatie die zijn weerga niet kent. Alleen Thorbecke kon daar in 1848 aan tippen toen hij de Grondwet invoerde. Bevoegde gezagen die de Omgevingswet uitvoeren, beschouwen Zaakgericht werken als een belangrijke randvoorwaarde voor een efficiënte en effectieve ketensamenwerking. In deze verkenning komen deze twee vraagstukken samen: veiligheidsregio's oriënteren zich al langer op het nut en de noodzaak van Zaakgericht werken en zijn anderzijds zoekende naar de wijze waarop zij bevoegde gezagen kunnen ondersteunen bij de uitvoering van de Omgevingswet.

In de Omgevingswet is - net als in de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) - nauwelijks een rol weggelegd voor veiligheidsregio's. Heel kort door de bocht geformuleerd: de veiligheidsregio is wettelijk adviseur van het bevoegd gezag voor milieubelastende activiteiten waarin met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt (Seveso-inrichtingen, activiteiten die specifieke ADR-classes betreffen) en moet worden geïnformeerd over ongewone voorvallen. De voorgenomen privatisering van het bouwtoezicht - die ongetwijfeld een plek gaat krijgen in de Omgevingswet - draagt ook niet bij aan een stevigere positie van de veiligheidsregio in het VTH-domein. De veiligheidsregio moet het dus vooral hebben van de niet-wettelijke adviesfunctie - lees: het 'ongevraagd adviseren' - van het bevoegd gezag op grond van artikel 10, onder b van de Wet veiligheidsregio's: *het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald.*

Als er in de Omgevingswet weinig verandert ten opzichte van de Wabo, waarom zouden veiligheidsregio's dan iets anders doen dan ze al deden? Dat heeft alles te maken met de verbeterdoelen die de wetgever nastreeft met de Omgevingswet: de wetgever wil dat besluiten sneller, beter en samenhangender worden genomen en biedt meer ruimte voor 'couleur locale'. Om die doelen te bereiken, zullen bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties veel efficiënter en effectiever moeten samenwerken dan ze nu doen.

Daarvoor zijn twee zaken van belang: enerzijds zullen ketenpartners elkaar preciezer moeten bevragen, zodat direct duidelijk is welk product of welke dienst nodig is (producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet) en anderzijds zullen de partners elkaar eenduidig moeten kunnen informeren over de procesgang (zaakgericht werken op basis van een zaaktypecatalogus voor de Omgevingswet). Bevoegde gezagen zijn in 2017 al gestart met het ontwikkelen van deze catalogi en putten daarvoor uit de Omgevingswet. Omdat de producten en diensten van de veiligheidsregio echter niet in de Omgevingswet zijn benoemd, komen deze niet automatisch in de producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet terecht. Veiligheidsregio's zullen actief en in gezamenlijkheid hun producten en diensten moeten benoemen, beschrijven en deze moeten aanreiken voor opname in de producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet om zodat zij net als andere ketenpartners 'bevroegd' kunnen worden. Door vervolgens de processen waarmee de producten en diensten worden voortgebracht, zaakgericht uit te voeren, kunnen veiligheidsregio's in dezelfde taal als hun ketenpartners informatie uitwisselen over de procesgang en de subjecten en objecten die daarvoor van belang zijn. De zaaktypecatalogus die door bevoegde gezagen is ontwikkeld voor de Omgevingswet, is naar alle waarschijnlijkheid ook door veiligheidsregio's te gebruiken, maar dat moet nog wel 'gevalideerd' worden.

Het is van groot belang dat veiligheidsregio's samen optrekken in deze ontwikkelingen. De komst van de Omgevingswet en de ontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet is een enorme operatie waarin door alle betrokken partijen - naast de rijksoverheid met name de 'koepels', IPO, VNG en UvW - heel veel energie wordt gestoken. Het is onmogelijk voor individuele organisaties om alle ontwikkelingen te volgen en daarin de belangen van de eigen organisatie naar voren te brengen. Alleen als intensief wordt samengewerkt en er een gemeenschappelijke vertegenwoordiging wordt georganiseerd, zullen veiligheidsregio's een duidelijke stem hebben en als volwaardig partner mee kunnen denken over de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel.

Leeswijzer

Deze verkenning bestaat uit twee delen. In deel I wordt gefocust op de oorspronkelijke onderzoeksvragen: welke producten en diensten zouden veiligheidsregio's moeten willen aanbieden aan bevoegde gezagen ter ondersteuning van de uitvoering van de Omgevingswet en op basis van welke standaardprocessen (zaaktypen) zouden die producten en diensten moeten worden gemaakt?

In deel II wordt zaakgericht werken en het belang van een producten- en dienstencatalogus geplaatst in de context van allerlei andere ontwikkelingen die spelen binnen de veiligheidsregio, zoals objectgericht werken, netcentrisch werken, et cetera.

DEEL I: Verkenning Zaakgericht Werken onder de Omgevingswet

1. Aanleiding

De veiligheidsregio's zijn een belangrijke partner van bevoegde gezagen in het domein van Ruimtelijke ordening (RO) en Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). Op dit moment adviseren veiligheidsregio's over ruimtelijke plannen, vergunningaanvragen, houden toezicht (veelal als adviseur van het bevoegd gezag, maar ook zelfstandig o.b.v. de Wet veiligheidsregio's en het Besluit risico's zware ongevallen 2015) en kunnen zelfs handhavend optreden (o.a. op grond van de bedrijfsbrandweeraanwijzing en informatieverstrekking t.b.v. rampbestrijdingsplannen). De sector Risicobeheersing vult namens veel veiligheidsregio's deze partnerrol in. Met de komst van de Omgevingswet verandert er veel voor alle partijen die wettelijke taken vervullen die de fysieke leefomgeving betreffen. Wettelijke taken voor de veiligheidsregio zijn in de Omgevingswet tot een minimum teruggebracht en de al in gang gezette privatisering van het bouwtoezicht - die vooralsnog is geblokkeerd door gemeenten - zal ongetwijfeld weer onderwerp van discussie worden in de aanloop naar de invoering van de Omgevingswet.

De inbreng van veiligheidsregio's in ontwikkelingen die de Omgevingswet betreffen (waaronder ook begrepen: het Digitaal Stelsel Omgevingswet) is tot dusverre beperkt gebleven. De gezichtsbepalende partijen zijn vooral de bevoegde gezagen (rijk, provincies, waterschappen en gemeenten). Omgevingsdiensten beginnen sinds kort een wat steviger positie te verwerven, maar helaas is dat voor veiligheidsregio's - nog - niet in eenzelfde mate het geval.

Toch staat er voor veiligheidsregio's veel op het spel: door de marginale rol die voor veiligheidsregio's in de Omgevingswet is weggelegd, wordt het belang des te groter dat de veiligheidsregio door bevoegde gezagen wordt (h)erkend als een onmisbare deskundige ketenpartner binnen het RO- en VTH-domein. Zonder die (h)erkenning hebben veiligheidsregio's zelf geen GRIP meer op de (brand)veiligheid van objecten in de fysieke leefomgeving en dreigt de rol van veiligheidsregio's te worden gemarginaliseerd tot - letterlijk en figuurlijk - 'brandjes blussen'.

2. Opdracht en aanpak

2.1 Opdracht

Voor deze Verkenning luidde de opdracht:

- Breng in beeld welke producten- en diensten de veiligheidsregio's zouden moeten willen benoemen en beschrijven om bevoegde gezagen te ondersteunen bij de (brand)veilige uitvoering van de Omgevingswet.
- Breng in beeld via welke processsoorten (zaaktypen: onder de Omgevingswet werken bevoegde gezagen en hun ketenpartners 'zaakgericht') de producten en diensten van de veiligheidsregio kunnen worden voortgebracht en houd daarbij rekening met de zaaktypen die bevoegde gezagen al hebben ontwikkeld (zie: <https://omgevingswet.wiki>) voor RO- en VTH-processoorten.

Het op te leveren resultaat vult een deel in van de 'Impactanalyse Omgevingswet' en levert daaraan de volgende bijdragen:

- Een opsomming van producten en diensten die de (lees: elke) veiligheidsregio aanbiedt (zou moeten willen aanbieden) aan het bevoegd gezag 'Omgevingswet' (gemeenten en provincies): SOLL
- Een opsomming van processsoorten (zaaktypen) waarmee voornoemde producten en diensten worden voortgebracht door de (lees: elke) veiligheidsregio: SOLL
- Een opsomming van reeds uitgewerkte producten, diensten en processsoorten (zaaktypen) door aan het project deelnemende veiligheidsregio's, inclusief een analyse van de toepasbaarheid ervan onder de Omgevingswet: IST
- Een advies over de aanpak om te komen tot een beschrijving van producten, diensten en processsoorten (zaaktypen) die door alle veiligheidsregio's kan (zal?) worden geïmplementeerd (FIT-GAP).

Tijdens de workshops die zijn gehouden met specialisten - risicobeheersing, informatiemanagement, documentaire informatievoorziening - van veiligheidsregio's is geconcludeerd dat het leggen van de relatie met de Omgevingswet leidt tot een begrenzing van deze Verkenning op de producten, diensten en processen van Risicobeheersing. Dit werd door de deelnemers aan de workshops als té restrictief beschouwd: weliswaar ligt het voor de hand te *beginnen* bij de producten, diensten en processen van risicobeheersing, maar mogelijk levert de toepassing van zaakgericht werken ook in de andere sectoren van de veiligheidsregio meerwaarde op.

Vanwege deze constatering zal in deze Verkenning het accent liggen op Zaakgericht Werken ten behoeve van de uitvoering van de Omgevingswet (en daarmee: de producten, diensten en processen van risicobeheersing), maar wordt op veel plaatsen ook een 'doorkijkje' gegeven naar de waarde van Zaakgericht Werken voor andere soorten processen.

2.2 Aanpak

Voor het opstellen van deze Verkenning is de volgende aanpak gevolgd:

1. op basis van deskresearch is een globaal beeld gevormd van de mate waarin veiligheidsregio's producten, diensten en zaaktypen hebben beschreven;
2. in twee workshops - de eerste over 'producten en diensten' en de tweede over 'processen / zaaktypen' - is het globale beeld getoetst en is aan de deelnemers de vraag voorgelegd of het wenselijk is een landelijke referentieproducten- en dienstencatalogus en referentiezaaktypecatalogus te ontwikkelen en welke 'scope' die zouden moeten hebben;
3. voornoemde inzichten zijn beschreven in voorliggende rapportage, die in concept is besproken met de opdrachtgever en op basis daarvan op onderdelen is bijgesteld.

3. IST-SOLL

3.1 Producten en diensten

De volgende producten en diensten worden door veiligheidsregio's geleverd aan opdrachtgevers (gemeenten) en/of ketenpartners (bijvoorbeeld omgevingsdiensten) ten behoeve van de uitvoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (IST, laatste kolom). Uit de deskresearch en workshop is gebleken dat elke veiligheidsregio onderstaande producten en diensten herkent (en zelf ook levert), al worden ze in elke regio net iets anders benoemd en gestructureerd.

Productgroep	Product/Dienst	SOLL (Ow)	IST (Wabo)
Advies Ruimtelijke ordening	Omgevingsvisie	√	
	Bestemmingsplan		√
	Omgevingsplan	√	
Advies Vergunningverlening	Bouw	√	√
	Milieu	√	√
	Externe veiligheid	√	√
	Gebruik	√	√
	Evenement	√	√
	Vuurwerkontbranding	√	√
	Vervoer gevaarlijke stoffen	√	√
Advies Melding	Brandveilig gebruik	√	√
Advies Toezicht en Handhaving	Bouw	√	√
	Milieu	√	√
	Gebruik	√	√
	Evenement	√	√
	Vuurwerkontbranding	√	√
	Vervoer gevaarlijke stoffen	√	?
	Veiligheidsrapport (Brzo)	?	√

Zoals uit bovenstaande tabel blijkt, zullen nagenoeg alle producten en diensten ook voor de uitvoering van de Omgevingswet (SOLL, 3^e kolom) van waarde zijn. Dit betekent overigens geenszins dat alle producten en diensten die veiligheidsregio's ter ondersteuning van de uitvoering van de Omgevingswet kunnen leveren, 'al op de plank liggen'; bovenstaande producten werden in

de workshop 'herkend', maar in elk van de bestudeerde producten- en dienstencatalogi zijn de beschrijvingen van deze producten anders. Voor veel van bovengenoemde producten/diensten geldt bovendien dat er verschillende 'smaken' ('varianten') van kunnen bestaan: zo is de aard, inhoud en benodigde capaciteit voor een 'Advies vergunningverlening' voor een nieuwe vergunningaanvraag (denk aan de vergunning voor het oprichten van een nieuwe milieu-inrichting) van een andere orde dan het advies dat ten behoeve van een vooroverleg wordt gegeven. Kortom: er is geen discussie over de 'scope' van de te beschrijven producten en diensten, maar voor een 'gedragen' en 'Omgevingswet-bestendige' uitwerking van de producten en diensten van veiligheidsregio's moet nog een boel werk worden verzet (zie de aanbeveling in § 4.3).

Het product dat betrekking heeft op de advisering over Veiligheidsrapporten van Brzo-inrichtingen geeft aanleiding tot een aparte afweging: het Besluit risico's zware ongevallen 2015, op grond waarvan veiligheidsregio's samen met omgevingsdiensten (namens bevoegd gezag Wabo) en de Inspectie SZW toezicht houden op risicovolle bedrijven (Seveso-inrichtingen), wordt opgenomen in de Omgevingswet. Daarmee raken de Omgevingswet en de Wet veiligheidsregio's nauw aan elkaar verbonden: de aanwijzing van bedrijfsbrandweren (artikel 31 Wet veiligheidsregio's) en de informatieplicht t.b.v. rampbestrijdingsplannen (artikel 48 Wet veiligheidsregio's) heeft betrekking op de inrichtingen die op grond van de Omgevingswet als Seveso-inrichting worden aangemerkt. Het ligt in de rede de producten en diensten van veiligheidsregio's (denk aan het aanwijstraject Bedrijfsbrandweer en het toezicht dat veiligheidsregio's samen met omgevingsdiensten en de Inspectie SZW houden op Seveso-inrichtingen) die betrekking hebben op Seveso-inrichtingen direct mee te nemen in de uitwerking van producten en diensten ten behoeve van de uitvoering van de Omgevingswet, ook al zijn die producten en diensten strikt genomen geen 'Omgevingswet'-producten.

3.2 Processen / Zaaktypen

De volgende processen / zaaktypen worden door veiligheidsregio's uitgevoerd bij het voortbrengen van de in § 3.1 genoemde producten en diensten. Ook voor deze zaaktypen geldt dat veiligheidsregio's deze zaaktypen herkennen (en uitvoeren), ook al worden ze soms net even anders afgebakend en benoemd.

Zaaktype	Toepassing	SOLL (Ow)	IST (Wabo)
Advies verstrekken formeel	Het geven van advies in formele situaties, bijvoorbeeld t.b.v. de ontwikkeling van ruimtelijke plannen en beoordeling van vergunningaanvragen	√	√
Advies verstrekken informeel	Het geven van advies in niet-formele situaties, bijvoorbeeld t.b.v. het vooroverleg of tijdens de ontwikkelfase van beleid	√	√

Zaaktype	Toepassing	SOLL (Ow)	IST (Wabo)
Controle uitvoeren	Het houden van toezicht (administratief of op locatie) in opdracht van en/of samen met het bevoegd gezag en/of ketenpartners	√	√

Indien ook de zaaktypen die betrekking hebben op de Seveso-inrichtingen (IST: Besluit risico's zware ongevallen 2015 juncto Wet veiligheidsregio's, SOLL: Omgevingswet juncto Wet veiligheidsregio's) worden meegenomen, komen aanvullend op bovenstaande zaaktypen nog de volgende zaaktypen in beeld:

Zaaktype	Toepassing	SOLL (Ow/Wvr)	IST (Brzo/Wvr)
Aanwijzing bedrijfsbrandweer beoordelen	Beoordelen of een inrichting als bedrijfsbrandweerplichtig moet worden aangewezen	√	√
Handhavingsbesluit nemen	Nemen van een beslissing over de sanctie als bedoeld in art. 63 Wvr	√	√
Handhavingsverzoek behandelen	Nemen van een beslissing over een verzoek tot handhaving (m.b.t. bijv. art. 31 Wvr)	√	√
Last onder bestuursdwang ten uitvoer leggen	Het effectueren van de bestuursdwang die is opgelegd op grond van art. 63 Wvr	√	√
Bezwaar behandelen	Behandelen van bezwaar dat wordt gemaakt tegen besluiten van de veiligheidsregio, bijvoorbeeld het aanwijsbesluit (art. 31 Wvr) of een last onder bestuursdwang (art. 63 Wvr)	√	√

Zaaktype	Toepassing	SOLL (Ow/Wvr)	IST (Brzo/Wvr)
Beroep behandelen	Behandelen van beroep dat wordt ingesteld tegen besluiten van de veiligheidsregio, bijvoorbeeld het aanwijsbesluit (art. 31 Wvr) of een last onder bestuursdwang (art. 63 Wvr)	√	√
Voorlopige voorziening behandelen	Het verdedigen van een genomen besluit - bijvoorbeeld op grond van art. 31 of art. 63 Wvr - waarvoor een voorlopige voorziening is gevraagd	√	√
Zienswijze behandelen	Het behandelen van een zienswijze die naar voren is gebracht ten aanzien van een voorgenomen beslissing (bijvoorbeeld een voorgenomen beslissing op grond van art. 31 of art. 63 Wvr)	√	√

Alle hierboven genoemde zaaktypen zijn al uitgewerkt in zaaktypecatalogi van bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties die in het VTH-domein actief zijn. Omdat vrijwel alle voornoemde zaaktypen (dit geldt in iets mindere mate voor het zaaktype 'Aanwijzing bedrijfsbrandweer beoordelen') hun oorsprong vinden in de Algemene wet bestuursrecht, zal geen grote inspanning nodig zijn om deze zaaktypen ook geschikt te maken voor de Referentie Zaaktypecatalogus (zie de aanbeveling in § 4.4) van de veiligheidsregio's.

4. FIT GAP aanbevelingen

Onderstaande aanbevelingen zijn geformuleerd met verschillende doelen voor ogen:

1. De expertise van veiligheidsregio's op een eenduidige wijze - middels beschreven producten en diensten - als basis(taken)pakket beschrijven ten behoeve van opdrachtgevers en ketenpartners is randvoorwaardelijk voor veiligheidsregio's om zich gezamenlijk te kunnen manifesteren in de landelijke ontwikkelingen die betrekking hebben op de Omgevingswet.
2. Door de procesuitvoering van de VTH-taken van elke veiligheidsregio 'zaakgericht' te maken, zijn de processen van de veiligheidsregio naadloos inpasbaar in de keten van processen die bevoegde gezagen en uitvoeringsorganisaties uitvoeren en kan in één gemeenschappelijke taal informatie over die processen worden uitgewisseld.
3. De twee voornoemde punten dragen bij aan / zijn randvoorwaardelijk voor het voornaamste doel: de veiligheidsregio in het VTH-domein positioneren als dé vanzelfsprekende, deskundige en professioneel opererende partner op het gebied van een (brand)veilige en gezonde leefomgeving.

De auteur van deze verkenning en de deelnemers aan de workshop adviseren daarvoor de volgende vervolgstappen in gang te zetten.

4.1 Actualiseer VeRA 2.0

De Veiligheidsregio Referentie Architectuur 2.0 zou aan kracht winnen als de verschillende soorten informatie (Objectinformatie, Persoonsinformatie, Procesinformatie, Productinformatie (*the missing link*), Activiteitinformatie) zouden worden beschreven en zouden worden gerelateerd aan de verschillende 'soorten werken' (Objectgericht werken, Informatiegestuurd werken, Risicogestuurd werken, Procesgericht werken, Netcentrisch werken, Zaakgericht werken - en mogelijk ook nog 'Gebiedsgericht werken' en 'Gezondheidsgericht werken', begrippen die de auteur van deze verkenning ook nog in stukken is tegengekomen).

Voorts is van belang dat de 'Aanwijzing bedrijfsbrandweer' (artikel 31 Wet veiligheidsregio's) een plaats krijgt in de VeRA. Door deze bevoegdheid krijgen Veiligheidsregio's alle processen uit de Algemene wet bestuursrecht 'cadeau': bij de aanwijzingsbevoegdheid horen namelijk ook toezicht, handhaving, bezwaar en beroep. De aanwijzing bedrijfsbrandweer komt in VeRA 2.0 niet voor.

4.2 Gezamenlijke vertegenwoordiging Omgevingswet / DSO

Veiligheidsregio's en omgevingsdiensten zijn 'slechts' uitvoeringsorganisaties die in opdracht van bevoegde gezagen (gemeenten, provincies) bijdragen aan een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Bij de ontwikkeling van de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel Omgevingswet is lang 'zaken gedaan' met vrijwel uitsluitend de koepelorganisaties van de bestuurslagen (IPO voor provincies, VNG voor gemeenten, UvW voor waterschappen). Dit in de veronderstelling dat deze koepels wel zouden zorgen voor het op het juiste moment 'aanhaken' van specialisten van uitvoeringsorganisaties. Helaas is dat laatste (te) weinig gebeurd. De voornaamste oorzaak daarvoor is niet dat de koepelorganisaties hun uitvoeringsorganisaties (al dan niet bewust) op afstand houden. Een belangrijke(r) reden is dat veiligheidsregio's en omgevingsdiensten een sterke oriëntatie hebben op hun directe opdrachtgevers (de deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling) en minder op het gemeenschappelijk belang van de veiligheidsregio's c.q. omgevingsdiensten in Nederland. Het - als veiligheidsregio's en/of omgevingsdiensten - 'samen optrekken' t.a.v. ontwikkelingen als de Omgevingswet is daardoor slecht ontwikkeld: de - verticale, hiërarchische -binding met het eigen bestuur (van de gemeenschappelijke regeling) is veelal sterker

dan de - horizontale, inhoudelijke - binding met de 'vakbroeders' (andere veiligheidsregio's, omgevingsdiensten).

Zonder enige afbreuk te willen doen aan de operationele 'dienstbaarheid' van elke veiligheidsregio en omgevingsdienst aan zijn algemeen bestuur, is het van groot belang dat veiligheidsregio's en omgevingsdiensten (mogelijk zelfs gezamenlijk) inhoudelijk samen optrekken: door de kennis, kunde en capaciteit te bundelen zou het mogelijk moeten zijn structurele vertegenwoordiging te organiseren van veiligheidsregio's in de landelijke ontwikkelingen rond de Omgevingswet. De koepelorganisaties doen dat via zogenaamde 'business liaison managers' die ca. 2 dagen per week besteden aan het volgen (en beïnvloeden) van de ontwikkelingen van de Omgevingswet en het Digitaal Stelsel. 'Achter' deze 'business liaison managers' is een afstemmingsstructuur ingericht waarin de achterban periodiek wordt bijgepraat en mee kan denken over de belangen die behartigd moeten worden. Veiligheidsregio's zouden veel baat hebben bij een soortgelijke gecoördineerde vertegenwoordiging. Omdat de belangen (en uitdagingen) van veiligheidsregio's en omgevingsdiensten van vergelijkbare aard zijn, is het denkbaar de hierboven beschreven vertegenwoordiging samen (met Omgevingsdienst.nl) te organiseren.

4.3 Ontwikkeling Referentie Producten- en Dienstencatalogus

De samenvoeging van (delen van) organisaties tot één nieuwe organisatie, zoals in de afgelopen jaren bij veiligheidsregio's en omgevingsdiensten is gebeurd, is een complexe transitie. Enerzijds moeten de verschillende bloedgroepen in de nieuwe organisatie worden gehomogeniseerd en anderzijds moet een nieuwe vorm en inhoud worden gevonden voor het invullen van de opdrachtgever-opdrachtnemer-relatie. Het homogeniseren van de eigen organisatie is in de meeste veiligheidsregio's wel achter de rug. En vrijwel elke veiligheidsregio heeft ook wel 'een vorm' gevonden voor de opdrachtgever-opdrachtnemer-relatie. Echter, die vorm is voor elke regio anders, terwijl het werk dat inhoudelijk voor opdrachtgevers wordt uitgevoerd, zeer grote overeenkomsten vertoont.

Zoals hieronder (zie 'Productinformatie (*the missing link*)') toegelicht, zijn heldere afspraken over producten en diensten cruciaal voor een goed functionerende keten van samenwerkende overheidsorganisaties. De landelijke gemeenschappelijke producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet (1) is randvoorwaardelijk voor de ketensamenwerking van bevoegde gezagen die de Omgevingswet uitvoeren. Geadviseerd wordt de producten en diensten (wettelijk en niet-wettelijk) van veiligheidsregio's in dezelfde systematiek te beschrijven, zodat veiligheidsregio's als volwaardig partner hun bijdragen kunnen leveren aan het behandelen van vergunningaanvragen en meldingen door bevoegde gezagen, het adviseren over handhaving naar aanleiding van uitgevoerde controles en het adviseren over ruimtelijke plannen. De door de veiligheidsregio benoemde en beschreven producten en diensten kunnen dan worden opgenomen in de landelijke producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet.

De volgende stap zou het beschrijven van de producten en diensten die niet direct aan Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving t.b.v. de Omgevingswet gerelateerd zijn, maar wel van belang zijn voor een veilige fysieke leefomgeving. Denk aan de aanwijzing van bedrijfsbrandweren, preventieve producten zoals 'Geen nood bij brand', zichtbare vertegenwoordiging en voorlichting bij evenementen, et cetera. Door stap voor stap alle producten en diensten die de veiligheidsregio levert te benoemen en beschrijven, wordt het eenvoudiger de ketensamenwerking te ondersteunen, de bedrijfsvoering te (be)sturen en verantwoording daarover af te leggen.

Verschillende veiligheidsregio's (de drie veiligheidsregio's in Brabant (2), Zuid-Holland Zuid (3), Noord-Holland Noord, Twente) beschikken over producten- en dienstencatalogi die als 'startpunt' kunnen fungeren voor de ontwikkeling van een Referentie Producten- en Dienstencatalogus voor veiligheidsregio's. De producten- en dienstencatalogus van de drie veiligheidsregio's in Brabant en die van Zuid-Holland Zuid volgt al de systematiek die ook is toegepast voor de ontwikkeling van de landelijke producten- en dienstencatalogus voor de Omgevingswet.

4.4 Ontwikkeling (validatie) Referentie Zaaktypecatalogus

Veiligheidsregio's willen Zaakgericht werken implementeren; dat is althans één van de conclusies van de workshops. Een eerste en de meest directe aanleiding is dat Zaakgericht werken in het domein van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - zeker na invoering van de Omgevingswet - de modus operandus is voor de ketensamenwerking. Zaakgericht werken biedt echter meer voordelen: als bijvoorbeeld ook de processen van Incidentbestrijding Zaakgericht worden geregistreerd¹, wordt het veel eenvoudiger de 'koude' en 'warme' kant met elkaar te verbinden ten behoeve van Objectgericht werken, maar ook voor het maken van risicoanalyses t.b.v. Risicogestuurd werken en het eenvoudig construeren van een situatiebeeld t.b.v. Netcentrisch werken. Uit de workshops kwam zelfs de wens naar voren ook de secundaire processen Zaakgericht uit te voeren. De vraag is dus niet langer of veiligheidsregio's Zaakgericht werken willen implementeren, maar meer in welke volgorde de verschillende domeinen binnen de veiligheidsregio ermee aan de slag gaan. Waarbij duidelijk is dat - ten behoeve van een volwaardig partnerschap in het VTH-domein - risicobeheersing vooraan in de rij behoort te staan. Overigens is er nog een belangrijke reden om Zaakgericht werken organisatiebreed te (moeten) willen uitrollen: Zaakgericht werken borgt een zorgvuldige dossiervorming *tijdens* de procesuitvoering en biedt ruime mogelijkheden om die dossiers automatisch te archiveren (en op de afgesproken tijd te vernietigen). In veel regio's is voor dossier- en archiefvorming nog veel 'mensenwerk' nodig en in een aantal regio's is er nog nauwelijks iets geregeld voor archivering.

De eerste stap op weg naar de implementatie van Zaakgericht werken is het beschrijven van de verschillende soorten processen in de vorm van Zaaktypen (die worden vastgelegd in een Referentie Zaaktypecatalogus). Voor risicobeheersing liggen al veel Zaaktypen 'op de plank': de Zaaktypen in de Zaaktypecatalogus voor de Omgevingswet (4) zijn al beschreven voor bevoegde gezagen (rijksoverheid, provincies, waterschappen, gemeenten), maar diezelfde Zaaktypen zijn naar verwachting ook toepasbaar voor de sector risicobeheersing van veiligheidsregio's. Geadviseerd wordt daarom de Zaaktypecatalogus Omgevingswet te 'valideren' met specialisten risicobeheersing. Als inderdaad blijkt dat de Zaaktypen onverkort of met minimale aanpassingen kunnen worden toegepast door veiligheidsregio's, worden ze onderdeel van de Referentie Zaaktypecatalogus. Als blijkt dat de Zaaktypecatalogus Omgevingswet aanpassing behoeft om ook voor de veiligheidsregio's toepasbaar te zijn, dan kan dit via de Gezamenlijke vertegenwoordiging Omgevingswet / DSO (zie hierboven) kenbaar worden gemaakt. Het enige Zaaktype van risicobeheersing dat geen plaats heeft in de Zaaktypecatalogus Omgevingswet (en daarin waarschijnlijk ook geen plaats zal krijgen), is het Zaaktype voor de Aanwijzing van bedrijfsbrandweren. Dat Zaaktype is echter al door de drie Brabantse veiligheidsregio's ontwikkeld en kan dus ook zo'n validatieproces doorlopen. Als uit de validatie van voornoemde Zaaktypen geen 'gekke dingen' komen, beschikt de sector risicobeheersing met minimale inspanningen over

¹ Dit betekent niet dat procesuitvoering van de Incidentbestrijdingsprocessen zaakgericht zal moeten plaatsvinden: het is goed mogelijk een incident zaakgericht vast te leggen (met gebruikmaking van de informatiemodellen die voor Zaakgericht werken zijn ontwikkeld) zonder dat de procesgang per sé zaakgericht moet zijn.

de Zaaktypen die nodig zijn voor zijn producten en diensten en staat de sector direct ook 'gesteld' voor de komst van de Omgevingswet.

Welk domein van de veiligheidsregio aansluitend met Zaakgericht werken en de ontwikkeling van Zaaktypen aan de slag gaat, is eerst en vooral een kwestie van prioriteren. Gelet op de opbrengst van het beter verbinden van de koude met de warme kant van de veiligheidsregio, ligt het in de rede de processen van incidentbestrijding vervolgens Zaakgericht te maken door er Zaaktypen voor uit te werken.

4.5 Beproeven Producten- en Dienstencatalogus en Zaaktypecatalogus

Wat aan de tekentafel is bedacht - zelfs als daar de meest ervaren specialisten bij waren betrokken - blijkt in de praktijk soms nét niet zo (handig) te werken als werd verondersteld. Het is daarom belangrijk de uitgewerkte producten, diensten en zaaktypen te beproeven, zowel binnen de veiligheidsregio('s) als 'in de keten' en de lessen die daaruit worden getrokken te verwerken in nieuwe of aangepaste uitwerkingen van producten, diensten en zaaktypen.

Voor de implementatie van de Omgevingswet worden in ketenpilots en botsproeven praktijksituaties gesimuleerd en wordt geëvalueerd of de instrumenten die zijn ontwikkeld voldoen en/of nieuwe of aangepaste instrumenten betere ondersteuning kunnen bieden. Omdat aan veiligheidsregio's in de Omgevingswet nauwelijks een expliciete rol is toebedeeld, zullen veiligheidsregio's niet vaak 'vanzelf' worden betrokken bij dergelijke pilots en proeven. Het is dus een belangrijke taak van de Gezamenlijke vertegenwoordiging Omgevingswet / DSO van veiligheidsregio's om:

- zicht te krijgen op de ketenpilots/botsproeven die worden uitgevoerd;
- ervoor te zorgen dat veiligheidsregio's - als ze relevant zijn voor de pilot/proef - actief worden betrokken;
- en daarin ook het instrumentarium (zoals de Referentie PDC en ZTC van de veiligheidsregio's) (mee) kunnen beproeven in de ketenpilot.

Het is van groot belang dat veiligheidsregio's zich niet alleen maar 'dienstbaar' opstellen en - als ze daartoe worden uitgenodigd - 'meedoen' met een pilot, maar daarin ook hun eigen kennis, kunde en de eigen instrumenten beproeven. De ketting is immers zo sterk als de zwakste schakel.

DEEL II: Omgevings- en informatieanalyse

5. De veiligheidsregio en haar omgeving

Om te kunnen benoemen wat de (meer)waarde van Zaakgericht Werken is voor en door veiligheidsregio's, is het van belang de taken van de veiligheidsregio en haar (keten)partners te belichten. Zo ontstaat een beeld van de veiligheidsregio en haar omgeving aan de hand waarvan concepten als informatiegestuurd werken, risicogericht werken, objectgericht werken, netcentrisch werken en zaakgericht werken kunnen worden toegelicht.

5.1 Organisatie en taken veiligheidsregio

De 25 veiligheidsregio's in Nederland zijn een kleine tien jaar geleden gevormd uit de gemeentelijke brandweerorganisaties en de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (nu: Geneeskundige HulpOrganisatie in de Regio, GHOR). De taken van veiligheidsregio's liggen vast in de Wet veiligheidsregio's (Wvvr) en omvatten (artikel 10 Wvvr):

- a. het inventariseren van risico's van branden, rampen en crises;
- b. het adviseren van het bevoegd gezag over risico's van branden, rampen en crises in de bij of krachtens de wet aangewezen gevallen alsmede in de gevallen die in het beleidsplan zijn bepaald;
- c. het adviseren van het college van burgemeester en wethouders over de taak, bedoeld in artikel 3, eerste lid;
- d. het voorbereiden op de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing;
- e. het instellen en in stand houden van een brandweer;
- f. het instellen en in stand houden van een GHOR;
- g. het voorzien in de meldkamerfunctie;
- h. het aanschaffen en beheren van gemeenschappelijk materieel;
- i. het inrichten en in stand houden van de informatievoorziening binnen de diensten van de veiligheidsregio en tussen deze diensten en de andere diensten en organisaties die betrokken zijn bij de onder d, e, f, en g genoemde taken.

Elke veiligheidsregio is een openbaar lichaam op basis van een gemeenschappelijke regeling die door de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten die behoren tot de regio is getroffen.

Het samenvoegen van 10-20 gemeentelijke (brandweer)organisaties per veiligheidsregio en het 'bedienen' van evenzoveel opdrachtgevers (gemeenten) is geen sinecure. In vrijwel elke veiligheidsregio is in de eerste jaren veel aandacht uitgegaan naar het structureren van de eigen organisatie, het harmoniseren van processen en het inrichten van de opdrachtnemer - opdrachtgeverrelatie. In veel veiligheidsregio's is deze verbouwing ('met de winkel open') nog steeds gaande: de lessen die zijn geleerd in de eerste jaren na de vorming van de veiligheidsregio, worden vertaald naar organisatieaanpassingen, uitwerking van takenpakketten (basistaken, plustaken), producten- en dienstencatalogi, procesbeschrijvingen, kwaliteitscriteria, et cetera.

Het organogram van elke veiligheidsorganisatie is anders, maar ook al zijn de structuren en namen van organisatieonderdelen verschillend, in functionele zin zijn er sterke overeenkomsten, zeker waar het de primaire processen betreft. Vaak zijn de 'contouren' van de brandweer en GHOR nog te ontwaren en wordt binnen de brandweer onderscheid gemaakt tussen de 'warme' ('incidentbestrijding') en 'koude' ('risicobeheersing') kant van de organisatie. In veel

veiligheidsregio's is een apart organisatieonderdeel verantwoordelijk voor de coördinatie die nodig is voor crisisbeheersing en rampenbestrijding ('multi'). En is een apart organisatieonderdeel verantwoordelijk voor het 'voorbereid zijn' ('preparatie') op incidenten, crises en rampen, door het maken van (rampbestrijdings)plannen, onderhoud van materieel, op peil houden van de (vak)bekwaamheid, het opstellen van roosters, et cetera. In sommige veiligheidsregio's is de/een ambulancedienst onderdeel van de veiligheidsregio, in andere regio's is dat niet het geval. Voor deze verkenning wordt aansluiting gezocht bij deze termen, in de verwachting dat deze door de lezer worden herkend en kunnen worden vertaald naar de eigen organisatiestructuur.

5.2 Partners en hun taken

Veiligheidsregio's opereren in een groot netwerk van organisaties die bijdragen aan en/of belang hebben bij de veiligheid in de fysieke leefomgeving. In deze verkenning wordt geen uitputtend overzicht van deze organisaties opgenomen, maar wordt wel stilgestaan bij de belangrijkste (keten)partners van de veiligheidsregio en hun taken voor zover die raken aan de taken van de veiligheidsregio.

Gemeenten zijn de belangrijkste partner van de veiligheidsregio, in méér dan één opzicht. Bestuurlijk is het college van burgemeester en wethouders verantwoordelijk voor de brandweezorg, de rampenbestrijding en crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening. De Wet veiligheidsregio's verplicht gemeenten veiligheidsregio's 'op te richten' en een aanzienlijk deel van de uitvoering van deze taken over te dragen aan veiligheidsregio's. Gemeenten zijn dus in formele zin 'eigenaar' en 'opdrachtgever' van veiligheidsregio's. Echter, ook in operationele zin is de gemeente een belangrijk partner: veiligheidsregio's adviseren tijdens de 'koude fase' - in de regel 'gevraagd', bijvoorbeeld n.a.v. de aanvraag voor een omgevingsvergunning of via een uitvoeringsprogramma voor toezicht - gemeenten over tal van zaken: brandveiligheid (zowel in de bouwfase als tijdens de gebruiksfase van objecten), milieu, externe veiligheid (plaatsgebonden en groepsrisico), vervoer van gevaarlijke stoffen en evenementen. Veiligheidsregio's zijn ook een belangrijk (wettelijk) adviseur van de gemeente bij de ontwikkeling van ruimtelijke plannen. Daarnaast kunnen veiligheidsregio's gemeenten ongevraagd adviseren over de brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing. Tijdens de 'warme fase' treffen gemeente en veiligheidsregio elkaar vooral bij crises en rampen: de burgemeester (lokaal) of voorzitter van de veiligheidsregio (bovenlokaal) is in dat geval verantwoordelijk voor de effectieve bestrijding van de ramp of crisis door hulpverleningsdiensten én gemeentelijke diensten (bijvoorbeeld 'publieksvoorlichting').

Omgevingsdiensten zijn de tweede belangrijke partner van veiligheidsregio's. Hoewel een aantal omgevingsdiensten al een wat langere geschiedenis kent als 'milieudienst', is het overgrote deel van de omgevingsdiensten circa vijf jaar geleden gevormd op een vergelijkbare wijze als de veiligheidsregio's. De ambitie was een landsdekkend stelsel van omgevingsdiensten te vormen die de contouren zouden volgen van de politieregio's (en dus ook van de veiligheidsregio's, zie hieronder). Dat is niet helemaal gelukt: er zijn 29 omgevingsdiensten gevormd, terwijl er 'slechts' 25 politieregio's zijn (waren). Met name in Gelderland bleek het bestuurlijk niet mogelijk tot de vorming van drie omgevingsdiensten te komen; het werden er uiteindelijk zeven. Ook in Noord-Brabant en in Noord-Holland zijn de regio's van de omgevingsdienst niet helemaal congruent met die van de veiligheidsregio's, al zijn de afwijkingen in die provincies veel minder groot. Via een bestuurlijk akkoord dat ook wel bekend werd als de *package deal* (inmiddels verankerd in wetgeving door de 'wet VTH') werd afgesproken welke taken minimaal aan omgevingsdiensten zou worden opgedragen: het basistakenpakket. Ongenuanceerd gesteld komt dit takenpakket erop neer dat omgevingsdiensten aanvragen voor Omgevingsvergunningen voor milieuactiviteiten behandelen ('voorbereiding van het besluit'), toezicht houden op milieuactiviteiten en bij overtredingen het

bevoegd gezag adviseren over handhaving. Zes omgevingsdiensten nemen in het stelsel een bijzondere plaats in: zij voeren samen met de Inspectie SZW en veiligheidsregio's de taken uit die zijn geformuleerd in het Besluit risico's zware ongevallen 2015 (Brzo 2015). Deze Brzo-omgevingsdiensten zijn via de 'wet VTH' aangewezen en zijn: Omgevingsdienst Groningen, Omgevingsdienst Regio Nijmegen, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, DCMR Milieudienst Rijnmond, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant en RUD Zuid-Limburg.

Een derde belangrijke partner is de politie. Veiligheidsregio's vielen bij hun vorming geografisch samen met de 25 politieregio's. Echter, tegelijk met de vorming van de Nationale politie op 1 januari 2013 is een nieuwe gebiedsindeling voor de politie van kracht geworden; de landelijke politieorganisatie werkt nu op basis van 10 gebieden die samenvallen met de justitiële arrondissementen. Gedurende de 'koude fase' treffen veiligheidsregio's, politie elkaar (én de gemeente) vooral bij het behandelen van aanvragen voor een vergunning voor grote 'evenementen' (type 'C'), waarvoor een beoordeling vanuit verschillende perspectieven (multi) gewenst is. Tijdens de 'warme fase' is er intensieve operationele samenwerking, zowel bij kleine(re) incidenten als crises en rampen: in laatstgenoemde gevallen neemt de politie samen met de veiligheidsregio deel aan het Gemeentelijk/Regionaal Beleidsteam (GBT/RBT), het Regionaal Operationeel Team (ROT) en het Commando Plaats Incident (CoPI).

De Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) is op grond van de Wet publieke gezondheid verantwoordelijk voor taken die een relatie (kunnen) hebben met crisis en rampen, zoals de algemene infectieziektebestrijding, advisering van de bevolking over milieukundige risico's, inclusief gezondheidkundig advies over gevaarlijke stoffen bij rampen, het bevorderen van psychosociale hulp bij rampen en gezondheidsonderzoek na rampen. Dit maakt de GGD een belangrijke partner van de veiligheidsregio. De coördinerende rol van de GHOR (onderdeel van de veiligheidsregio) en de uitvoerende taken van de GGD zijn nauw aan elkaar verwant. Om die reden is bij wet (Wpg) bepaald dat de GGD én de GHOR onder de verantwoordelijkheid vallen van de Directeur Publieke Gezondheid (DPG); deze is dus ook lid van het directieteam van de veiligheidsregio. De GGD-regio's zijn congruent met de grenzen van de veiligheidsregio's.

Een vijfde belangrijke partner is 'de ambulancedienst'. Zoals hierboven reeds vermeld, maakt deze soms onderdeel uit van de veiligheidsregio, maar regelmatig ook niet. De ambulancezorg bestaat enerzijds uit de hulpverlening aan een zieke of gewonde door een ambulancezorgprofessional of ambulanceverpleegkundige en anderzijds uit het vervoeren van die zieke of gewonde. Dit kan uiteraard zowel tijdens incidenten als bij crises en rampen aan de orde zijn. Het ambulancevervoer in Nederland kent - dit is historisch zo gegroeid - een grote diversiteit aan aanbieders. Zowel publiekrechtelijke als privaatrechtelijke rechtspersonen bieden ambulancevervoer aan. Via een tijdelijke wet (de Tijdelijke wet ambulancezorg, Twaz) is bepaald dat 25 Regionale Ambulancevoorzieningen (RAV's) verantwoordelijk zijn voor het verlenen van de ambulancezorg en het in stand houden van de meldkamer Ambulancezorg (die onderdeel is van de meldkamer van de veiligheidsregio). Deze regio's volgen dezelfde contouren als die van de veiligheidsregio's. Effectief betekent dit dat de minister van VWS in elke regio één aanbieder van ambulancevervoer heeft aangewezen als verantwoordelijke rechtspersoon (de RAV) voor de ambulancezorg en de meldkamer Ambulancezorg. Andere aanbieders van ambulancevervoer kunnen uitsluitend door het sluiten van een overeenkomst met de RAV ambulancezorg aanbieden. Het is de bedoeling dat de Tijdelijke wet ambulancezorg in 2021 een definitief karakter krijgt.

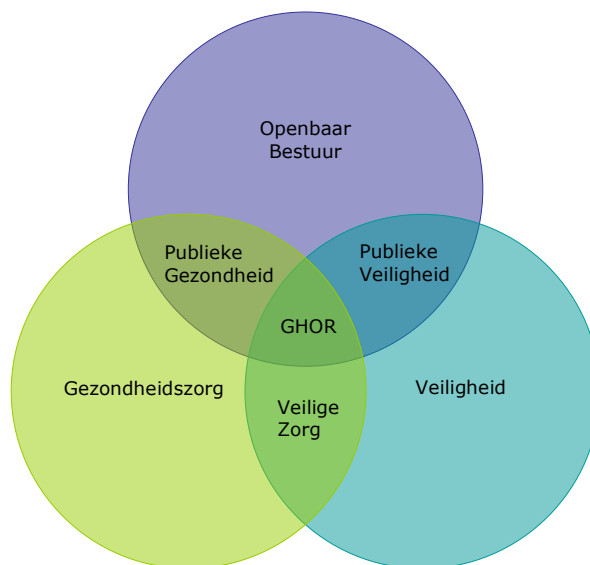
De hierboven genoemde partijen zijn partners waarmee veiligheidsregio's vrijwel dagelijks te maken hebben. Als dat frequentie criterium wat ruimer zou worden gehanteerd, komen nog vele andere partijen in beeld, zoals waterschappen en rijkswaterstaat (water(kwaliteits)beheerder van

oppervlaktewater, partner in het beperken van overstromingsrisico's), infrastructuurbeheerders (ProRail voor treinongevallen, al dan niet met gevaarlijke stoffen, rijkswaterstaat voor snelwegen en vaarwegen, drinkwaterbedrijven voor drinkwater- en bluswatervoorziening, netbeheerders voor de elektriciteitsvoorziening), landelijke inspectiediensten (Inspectie SZW voor arbeidsomstandigheden, Inspectie Leefomgeving en Transport voor toezicht op verwerking van afvalstoffen, veilige schepen, uitstoot of lozingen van gevaarlijke stoffen door scheepvaart, buisleidingen, ongevallen met vliegtuigen), et cetera.

5.3 Vraagstuk

Veiligheidsregio's en voornoemde ketenpartners proberen in nauwe samenwerking zo efficiënt en effectief mogelijk de veiligheid in de fysieke leefomgeving te waarborgen en de gevolgen van incidenten, crises en rampen - als ze onverhoopt optreden - voor mensen en dieren te beperken. Gegevens en informatie zijn belangrijke pijlers onder de efficiënte en effectieve inzet van de - per definitie schaarse - middelen waarover veiligheidsregio's en ketenpartners beschikken.

Uit het hierboven geschetste 'omgevingsbeeld' wordt duidelijk dat de veiligheidsregio in een complex veld van (overheids)organisaties opereert die allemaal belang hebben bij en bijdragen aan een veilige en gezonde (fysieke) leefomgeving. In de 'Handreiking inbedding GHOR en GGD in de veiligheidsregio (5)' is een afbeelding opgenomen die treffend laat zien dat die belangen en bijdragen vanuit verschillende perspectieven moeten worden beschouwd; perspectieven die elkaar aanvullen en gedeeltelijk overlappen:

Het mooie van deze afbeelding is dat daarmee ook kan worden uitgelegd dat de informatiebehoefte van elk van deze organisaties deels specifiek is voor het belang dat de organisatie dient (bijvoorbeeld: voor het leveren van goede gezondheidszorg door de GGD zijn veel gegevens van natuurlijke personen nodig, terwijl voor het blussen van een bosbrand door de brandweer in het geheel géén persoonsgegevens nodig zijn, maar juist wel objectinformatie zoals de brandgangen en brandblusbronnen), maar ook kan overlappen (denk aan informatie over kinderdagverblijven waarop de GGD toezicht houdt en die voor de brandweer van belang is vanwege de kwetsbaarheid van het object en de beperkte zelfredzaamheid van de kinderen).

Het logische antwoord op 'informatiebehoefte' is 'informatievoorziening': de 'informatievoorziening' van een organisatie voorziet, als het goed is, in de 'informatiebehoefte' die die organisatie heeft voor een efficiënte en effectieve uitvoering van de taken waarvoor de organisatie verantwoordelijk is. De kern van het vraagstuk waarmee de veiligheidsregio en ketenpartners worstelen, is dat er niet één gedeelde informatievoorziening is. Elk van de organisatie beschikt over 'een' eigen informatievoorziening, doorgaans opgebouwd uit een groot aantal applicaties waarmee specifieke processorten (bijvoorbeeld 'vakbekwaamheid', 'meldingenuitgifte', 'materiaalbeheer') worden ondersteund. In één regio leidt dit tot, oneerbiedig gezegd, een lappendeken aan applicaties, verdeeld over de 'informatievoorzieningen' van de organisaties die samen verantwoordelijk zijn voor de veilige en gezonde leefomgeving, waarmee de taken van die verschillende organisaties worden ondersteund.

De vraag is dus: hoe richten we de informatievoorziening(en) van deze keten van organisaties zodanig in dat elk van die organisaties efficiënt en effectief kan bijdragen aan die veilige en gezonde leefomgeving?

6. Analyse

6.1 Informatiebehoefte

Omwillen van de leesbaarheid wordt in deze Verkenning relatief vrij omgegaan met de begrippen 'gegevens' en 'informatie'. De auteur is zich zeer bewust van het verschil tussen deze twee begrippen en verwijst voor een behoorlijk duidelijke toelichting daarop naar Wikipedia². Voordat wordt stilgestaan bij de verschillende soorten 'werken' die door veiligheidsregio's en ketenpartners worden onderscheiden, wordt eerst stilgestaan bij de soorten informatie waaraan veiligheidsregio's en haar ketenpartners behoefte hebben.

Objectinformatie

Gemakshalve definiëren we 'object' ten behoeve van deze Verkenning als 'een ding'. En daarmee wordt 'objectinformatie' vanzelf 'informatie over dingen'. De veiligheidsregio en haar ketenpartners hebben grote behoefte aan objectinformatie. Informatie over het gebouw dat in de brand staat bijvoorbeeld (Waar staat het? Is er asbest in verwerkt? Welke gebruiksfunctie heeft het?) of informatie over het terrein waarop een evenement wordt gehouden (Waar ligt het terrein? Hoe is de bereikbaarheid? Welke ondergrond heeft het terrein? Wat is de oppervlakte van het terrein?).

Het is belangrijk te onderkennen dat iets dat ogenschijnlijk één ding is (bijvoorbeeld 'gebouw': een stapel stenen met een dak erop), vanuit de informatiebehoefte vaak moet worden beschreven door meerdere objecten (met elk een eigen objecttype en de voor dat objecttype relevante attributen). Denk bijvoorbeeld aan een stal: dat is in de eerste plaats een pandobject (de stapel stenen met een dak erop) met daarin een verblijfsobject met een gebruiksdoel-attribuut: 'overige gebruiksfunctie' ('pand' en 'verblijfsobject' zijn geregistreerd in de landelijke basisregistraties Adressen en Gebouwen, BAG). Echter, beschouwd vanuit de brandweezorg ('beperken en bestrijden van gevaar voor mens en dier') is het voor de veiligheidsregio zeer relevant dat er in dat BAG-verblijfsobject dieren verblijven. En wil de Officier van Dienst waarschijnlijk graag weten of in die brandende stal 100 paarden in paardenboxen, 300 melkkoeien in ligboxen of 30.000 kippen - vrij scharrelend of gehokt in kooien - zijn gehuisvest. Soortgelijke informatie over zo'n stal is van belang voor de omgevingsdienst, maar die is meer geïnteresseerd in de milieuaspecten: welk(e) soort(en) dieren word(t)(en) gehouden in die stal, welke aantallen van welke diersoort zijn vergund en wat is de feitelijke situatie, welke (geur)emissies zijn daaraan verbonden, et cetera. Voor de GGD is deze informatie veel minder relevant: zolang er geen indicatie is dat de gezondheid van mensen door het 'stalobject' in het geding is/gedrang komt (denk aan 'Q-koorts' die wordt toegeschreven aan - het houden van - geiten) zal de GGD weinig belangstelling hebben voor objecten van dat objecttype.

Persoonsinformatie

Tegenover informatie over de 'dingen' (die doorgaans levenloos zijn) staat de behoefte te kunnen beschikken over informatie over personen (soms ook wel aangeduid als 'subjecten'). Binnen de categorie 'personen' maken we onderscheid tussen natuurlijke personen (mensen) en niet-natuurlijke personen (rechtspersonen, zoals bedrijven en instellingen). Er is een belangrijke reden voor het niet over een kam scheren van objecten en personen: objecten zijn - in de regel - statische, levenloze dingen, waar processen 'betrekking op hebben', terwijl personen juist handelingen verrichten en daarmee 'actor' worden in zulke processen. Denk aan een bedrijf (actor in de rol van 'aanvrager') dat een Omgevingsvergunning aanvraagt voor het drijven van een milieu-inrichting (het 'object') en de burger (actor in de rol van 'belanghebbende') die zich daartegen verzet omdat hij overlast verwacht. De medewerker van de omgevingsdienst (twee actoren: de medewerker in de rol

² <https://nl.wikipedia.org/wiki/Informatie>

van 'behandelaar' en de rechtspersoon 'omgevingsdienst' in de rol van 'zaakbehandelende organisatie') neemt, gemandateerd door de gemeente (actor in de rol van 'bestuursorgaan dat bevoegd is een besluit te nemen op de aanvraag'), het besluit op de aanvraag. Maar voor hij dat besluit neemt, laat hij zich adviseren door in- en externe specialisten (actoren in de rol van 'adviseur'), waaronder een adviseur 'externe veiligheid' van de veiligheidsregio, die hem adviseert over het plaatsgebonden en groepsrisico van de inrichting.

Uit het bovenstaande kan worden afgeleid dat de informatiebehoefte over personen een heel ander karakter heeft dan informatie over objecten. Informatie over personen moet antwoord geven op vragen als: wat zijn de rechten, plichten, taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden van deze (rechts)persoon? Voor het geven van de antwoorden op zulke vragen zijn soms 'eigenschappen' van de persoon toereikend (denk aan de leeftijd die we afleiden uit de geboortedatum, een eigenschap van elke natuurlijke persoon). Maar heel vaak kunnen we voornoemde vragen alleen beantwoorden door te kijken naar de relatie(s) van een persoon met andere personen of objecten. Zo heeft de burger in bovenstaand voorbeeld alleen een 'belang' bij het besluit op de aanvraag voor een Omgevingsvergunning als hij bijvoorbeeld eigenaar en/of bewoner is van een woning (een object) in de nabijheid van de inrichting. En mag alleen een persoon die een arbeidsrelatie heeft met de omgevingsdienst de aanvraag voor de Omgevingsvergunning behandelen. Die omgevingsdienst mag alleen een besluit nemen op de aanvraag als het bestuursorgaan van de gemeente waarin de inrichting wordt gevestigd, de omgevingsdienst daarvoor heeft gemandateerd.

De behoefte aan persoonsinformatie vanuit het perspectief van de fysieke leefomgeving is dus relatief beperkt. Dit laat onverlet dat individuele ketenpartners op grond van andere taken (denk bijvoorbeeld aan de opsporingstaken van de politie of de vaccinatietaak van de GGD) een veel grotere behoefte aan persoonsinformatie kunnen hebben.

Procesinformatie

In de vorige paragraaf is al een typisch 'overheidsproces' genoemd: het nemen van een besluit op de aanvraag voor een omgevingsvergunning. Ook ten aanzien van processen bestaat een informatiebehoefte. Degene die het proces heeft geïnitieerd (in voornoemd voorbeeld: de 'aanvrager') zit in de regel vol spanning te wachten op het resultaat van dat proces en wil in de tussentijd graag op de hoogte gehouden worden van de voortgang. De in- en externe adviseurs voeren een eigen (advies)proces uit, maar moeten daarvoor wel beschikken over de aanvraag en voor het advies relevante informatie, zoals tekeningen, rapporten, et cetera. De burger die zo zijn twijfels heeft over de mogelijke komst van de inrichting, verlangt een goede documentatie van de procesgang en de belangenafweging die daarin is gemaakt. Een compleet dossier is ook de wens van de jurist die aan de slag moet met het bezwaar dat die burger maakt tegen het besluit de vergunning te verlenen. Als het bezwaar ongegrond is verklaard en de burger geen beroep blijkt in te stellen, gaat de drijver van de inrichting aan de slag met de oprichting van de inrichting. Toezichthouders van de gemeente, omgevingsdienst en veiligheidsregio zien erop toe dat bouwwerken, installaties en voorzieningen conform de aanvraag, de daarop van toepassing zijnde algemene regels en vergunningvoorschriften worden gerealiseerd.

Hierboven wordt slechts een beperkt aantal belanghebbenden die behoefte hebben aan, en 'use cases' die steunen op, procesinformatie opgesomd. Opdrachtgevers, ketenpartners, leidinggevenden, de afdeling financiën, de afdeling personeelszaken, de afdeling DIV/Archief, medewerkers verantwoordelijk voor kwaliteit, et cetera zijn niet expliciet genoemd, maar hebben allemaal een informatiebehoefte die is gerelateerd aan processen.

Productinformatie (*the missing link*)

Deze paragraaf zou eigenlijk vóór de Procesinformatie-paragraaf moeten staan, maar staat er achter omdat overheidsorganisaties minder (lees: te weinig) aandacht besteden aan producten (en diensten) dan aan 'processen'. Processen worden echter niet zomaar uitgevoerd: door het uitvoeren van een proces wordt een resultaat (veelal: een product of een dienst) voortgebracht. In NORA versie 2.0³ (6) werd een 'proces' gedefinieerd als: *Een proces is een geordende reeks van (in-)direct waarde toevoegende handelingen en oordelen door 'n mens of machine gericht op een bekend resultaat. Dat resultaat kan een 'dienst' zijn, waarvoor in NORA de volgende definitie wordt gehanteerd: Een afgebakende prestatie van een persoon of organisatie (de dienstverlener), die voorziet in een behoefte van haar omgeving (de afnemers).*

Anders dan in het bedrijfsleven is het werken met producten en diensten in veel overheidsorganisaties 'een moeite': producten en diensten worden uitsluitend beschreven omdat een burger of bedrijf ze moet kunnen 'bestellen'. En dus moet er ergens op de website van de gemeente, provincie, het waterschap een productencatalogus te vinden zijn waarin staat welke producten en diensten kunnen worden besteld, wat ze kosten, wat de indieningsvereisten zijn, et cetera. Een aanzienlijk aantal overheidsorganisaties koopt de inhoud van zo'n producten- en dienstencatalogus bij een commerciële partij, waarna de afdeling communicatie er nog een couleure locale-sausje overheen giet. Producten en diensten die niet 'bestelbaar' zijn, zijn in het overgrote deel van de overheidsorganisaties niet beschreven.

Dat is in het bedrijfsleven wel anders. Bedrijven beseffen terdege dat producten en diensten hun *raison d'être* zijn: de automobilist die bij de Toyota-dealer een nieuwe Auris bestelt in de Executive uitvoering met Skyview panoramisch dak in de kleur Lava Red parelmoer, met Podium 2 antraciet lichtmetalen velgen bestelt geen 'proces', maar een auto. Dat er een enorme reeks productie-, assemblage- en logistieke processen (en, ondersteunend daaraan, tal van administratieve, financiële, belastingprocessen) nodig is om van 30.000 onderdelen⁴ die nieuwe Toyota Auris te maken, is voor de koper niet relevant. Als de auto op de afgesproken datum, in de afgesproken configuratie, met de door Toyota gegarandeerde kwaliteit en tegen betaling van de met de dealer afgesproken prijs kan worden afgenomen, is de koper een tevreden klant. Voor Toyota echter zijn die processen cruciaal voor het op tijd, met de afgesproken kwaliteit en met een winstmarge produceren en afleveren van de Auris. Toyota bedacht daarvoor de 'Lean'-werkwijze, waarin het elimineren van 'waste' (verspilling) centraal staat. Eén van de (belangrijke) manieren om verspilling tegen te gaan, is het 'Just In Time' produceren en/of leveren en/of geleverd krijgen van (de onderdelen voor) een product, zodat nauwelijks tot geen voorraden nodig zijn. Dit stelt zeer hoge eisen aan de keten van processen die moeten worden uitgevoerd om een eindproduct te produceren: Toyota en al zijn toeleveranciers moeten precies op het juiste moment de juiste onderdelen (en diensten) beschikbaar stellen aan het productieproces.

Een dergelijke vorm van 'Supply Chain Management' vergt een hoge mate van automatisering: zodra de dealer de bestelling voor de Auris plaatst, 'weet' Toyota precies op welk moment de productie- en assemblageprocessen zullen worden uitgevoerd en welke onderdelen daarvoor nodig zijn. Bestellingen bij toeleveranciers worden geautomatiseerd geplaatst en de levering ervan vindt - dankzij de afspraken over levertijden voor elk product - precies op tijd plaats. Productie-, leverings- en assemblageprocessen worden continu geautomatiseerd gemonitord, zodat eventuele stagnaties vroegtijdig worden gesignaleerd en kunnen worden vertaald naar bijstelling van de procesgang.

³ In NORA versie 3 is de definitie van 'proces' om onbekende redenen verdwenen.

⁴ <http://www.toyota.co.jp/en/kids/faq/d/01/04/>

Natuurlijk is een Omgevingsvergunning een heel ander product dan een Toyota Auris. Toch zijn er heel belangrijke overeenkomsten: beide producten worden 'geassembleerd' uit onderdelen (halffabricaten) die deels door de eigen organisatie en deels door toeleveranciers worden geproduceerd, voor beide producten geldt dat de levertijd cruciaal is en aan beide producten worden hoge kwaliteitseisen gesteld. Een efficiënte en effectieve uitvoering van die assemblageprocessen vereist een hoge mate van informatisering. Gedetailleerde benoeming en beschrijving van producten en diensten zijn hiervoor een belangrijke voorwaarde. Ten behoeve van de uitvoering van de Omgevingswet hebben bevoegde gezagen een gemeenschappelijke producten- en dienstencatalogus⁵ ontwikkeld waarin alle (eind)producten/diensten (denk aan voornoemde Omgevingsvergunning) en halffabricaten (denk aan adviezen en instemmingen die nodig zijn van 'wettelijke' adviseurs) van rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen zijn opgenomen. De producten, diensten en halffabricaten van uitvoeringsorganisaties (zoals omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, landelijke inspectiediensten) zijn (nog) niet benoemd en beschreven in deze producten- en dienstencatalogus.

Activiteitinformatie

De ontwikkeling en implementatie van de Omgevingswet wordt getypeerd als de grootste wetwijzigingsoperatie sinds de ontwikkeling van de Grondwet door Thorbecke in 1848. Zo'n 26 wetten en meer dan 100 Algemene Maatregelen van Bestuur en ongeveer evenveel ministeriële regelingen worden vervangen door één wet (Omgevingswet), vier Algemene Maatregelen van Bestuur en een tiental ministeriële regelingen. Dat is bepaald géén *copy-paste*-actie: de wetgever heeft kosten noch moeite gespaard om in de Omgevingswet, AMvB's en MR-en daadwerkelijk een samenhangend geheel van voorschriften vast te leggen. Een belangrijker pijler daarvoor is het begrip 'activiteit', dat heel consequent door de wetgever wordt toegepast. Dat was in het verleden niet altijd het geval: naast 'activiteit' werden ook bijvoorbeeld ook 'project' (natuurwetgeving) en 'inrichting' (milieuwetgeving) gebruikt als aangrijpingspunt voor regulering.

Het expliciet benoemen van 'Activiteit' is niet alleen van belang voor het formuleren van voorschriften, maar kan ook zeer relevant zijn voor andere taken van overheidsorganisaties. De 'Activiteit' zegt iets over 'wat ergens gebeurt' c.q. 'wat mensen doen'. Dat is niet alleen interessant voor de adviseur Risicobeheersing, die wordt gevraagd of hij vindt dat de activiteit moet kunnen worden verricht, maar bijvoorbeeld ook voor de repressieve dienst: het kan voor de inzet groot verschil maken of in een object kinderen worden opgevangen, dieren zitten 'opgehokt' of - grotendeels gerobotiseerd - verven en lakken worden geproduceerd.

Op dit moment wordt een 'Activiteit' veelal geregistreerd als 'objectinformatie' (bijvoorbeeld het aantal koeien in een 'stal'-object) en dat gaat vaak goed. Het zou echter zuiverder zijn de informatie over een Activiteit een zelfstandige entiteit te laten zijn en deze te relateren aan objecten en personen. Daarmee kan informatie over niet-plaatsgebonden activiteiten (denk bijvoorbeeld aan het vervoer van gevaarlijke stoffen) beter worden vastgelegd.

6.2 Hoe werkt de veiligheidsregio?

Er zijn weinig domeinen waarin zoveel soorten 'werken' zijn benoemd als in het domein van de veiligheidsregio's. Zo werken veiligheidsregio's - afhankelijk van aan wie je het vraagt of welke bron je bestudeert -:

- objectgericht
- informatiegestuurd

⁵ <https://omgevingswet.wiki/bin/view/Producten/>

- risicogestuurd
- procesgericht
- netcentrisch

en mogelijk na deze verkenning:

- zaakgericht

Helaas is niet - altijd - duidelijk wat deze verschillende 'soorten werken' nu precies betekenen en hoe ze zich tot elkaar verhouden. De Veiligheidsregio Referentie Architectuur (VeRA) werkt deze begrippen en werkwijzen niet uit en tijdens de deskresearch en workshops zijn ook geen andere bronnen aan het licht gekomen waarin deze begrippen eenduidig worden uitgewerkt.

Om te voorkomen dat er verschillende beelden bij dezelfde begrippen (blijven) leven en om te beschrijven wat de (meer)waarde is van - bijvoorbeeld - 'zaakgericht werken' voor - bijvoorbeeld - 'objectgericht werken' of 'netcentrisch werken', wordt hieronder een eerste aanzet gegeven voor een beschrijving van de verschillende 'soorten werken' die binnen de veiligheidsregio's (al dan niet samen met ketenpartners) worden toegepast. Het is niet de ambitie om direct tot 'sluitende' definities en beschrijvingen te komen, maar wel om enige inhoud te geven aan de begrippen. Startpunt hiervoor zijn de aanzetten voor 'definities' die tijdens de workshop op 5 juli zijn besproken met de workshopdeelnemers.

Objectgericht werken

Onder Objectgericht werken wordt verstaan:

het typeren, registreren en gebruiken van gegevens over objecten om te komen tot een optimaal resultaat van de processen die worden uitgevoerd m.b.t. die objecten

Objecten ('dingen', zie § Objectinformatie hierboven) zijn zeer belangrijk voor Veiligheidsregio's en ketenpartners, zowel tijdens de 'koude' fase (risicobeheersing, planvorming) als tijdens de 'warme' (incidentbestrijding, rampenbestrijding en crisisbeheersing). Met de succesvolle ontwikkeling van [Geo4OOV](#) hebben veiligheidsregio's een koppositie verworven in het geografisch ontsluiten van objectgegevens die van belang zijn voor de veiligheid in de fysieke leefomgeving. Een belangrijk aandachtspunt voor veiligheidsregio's is het benoemen van de soorten objecten ('objecttypen') die van belang zijn voor veiligheidsregio's en het (beïnvloeden van de) definities (attribuutdefinities, relaties) van die objecttypen. Veiligheidsregio's doen dit bij voorkeur gemeenschappelijk en trekken samen op met belangrijke ketenpartners zoals omgevingsdiensten, gemeenten, water(kwaliteit)beheerders, landelijke inspectiediensten.

Objectgericht werken is geen manier van werken die andere werkwijzen uitsluit.

Informatiegestuurd werken

Voor informatiegestuurd werken wordt géén aanzet gegeven voor een definitie. De auteur van deze verkenning beschouwt 'informatiegestuurd werken' als een containerbegrip dat vooral de wens en het belang uitdrukt te kunnen beschikken over alle voor een taak relevante informatie. De andere 'soorten werken' die in deze paragraaf zijn benoemd, kunnen allemaal worden beschouwd als 'specialisatie' van informatiegestuurd werken.

Risicogestuurd werken

Onder Risicogestuurd werken wordt verstaan:

de allocatie en/of inzet van middelen die in verhouding staat tot de kans op en het effect van een potentieel gevaar

Deze aanzet voor 'Risicogestuurd werken' is afgeleid uit de definitie van risico:

Risico is de kans dat een potentieel gevaar resulteert in een daadwerkelijk incident en de ernst van het letsel of de schade die dit tot gevolg heeft. (7)

Om Risicogestuurd werken mogelijk te maken, is veel informatie nodig. Informatie over objecten bijvoorbeeld, omdat de eigenschappen van objecten (denk aan de gebruikte materialen, de indeling/compartimentering, aanwezige voorzieningen, etc.) van invloed kunnen zijn op het risico. Ook is informatie nodig over de activiteit(en) die worden uitgevoerd in en/of in de nabijheid van het risico-object (bijvoorbeeld activiteiten die zijn vergund/gemeld). En tot slot is informatie nodig over de wijze waarop de activiteit(en) worden uitgevoerd (menselijk handelen, machines) en de mate waarin dat beheerst (kwaliteitssysteem) en conform wet- en regelgeving (naleefgedrag) gebeurt.

Risicogestuurd werken steunt dus op informatie die voortkomt uit 'Objectgericht werken' en 'Zaakgericht werken' en komt neer op het op enige wijze berekenen van risico's aan de hand van die informatie en het alloceren van middelen op basis van de berekende risico's.

Procesgericht werken

Onder Procesgericht werken wordt verstaan:

het zo efficiënt en effectief mogelijk uitvoeren van een reeks waardetoevoegende handelingen gericht op het behalen van een bekend resultaat

Deze aanzet voor 'Procesgericht werken' is - enigszins vrij - ontleend aan de definitie van 'proces' in NORA 2.0 (6).

De auteur van deze verkenning is geen groot fan van de term 'Procesgericht werken'. De reden hiervoor is dat 'procesgericht' een doel suggereert (het 'proces'), terwijl het proces slechts een middel is om het echte doel (het product of de dienst die het resultaat is van dat proces) te bereiken. Natuurlijk is 'het proces' een heel belangrijk instrument voor het bereiken van dat resultaat, maar het blijft een 'noodzakelijk kwaad'.

Netcentrisch werken

Onder Netcentrisch werken wordt verstaan:

het samenbrengen en ontsluiten van alle voor een incident relevante informatie en communicatie aan de organisaties die samen het incident bestrijden

Deze aanzet voor 'Netcentrisch werken' is ontleend aan de informatie op het Kennisplein (8) van de website van het Instituut Fysieke Veiligheid en de trailer van de film Netcentrisch samenwerken bij crisisbeheersing (9).

Netcentrisch werken wordt ingezet ten behoeve van het beheersen van crises en bestrijden van rampen door meerdere organisaties. Door alle voor het incident relevante informatie vanuit verschillende bronnen in samengevatte vorm via één punt (het Landelijk Crisis Management Systeem, LCMS (10)) te ontsluiten en de samenwerkende organisaties daar toegang toe te geven, ontstaat een gedeeld situatiebeeld waarop elk van de organisaties die is betrokken bij het bestrijden van het incident, zijn beslissingen en acties kan baseren.

Netcentrisch werken steunt op informatie die voortkomt uit 'Objectgericht werken' en 'Zaakgericht werken'.

Zaakgericht werken

Onder Zaakgericht werken wordt verstaan:

de gestandaardiseerde registratie van en communicatie over de uitvoering van een proces met een focus op het afgesproken resultaat

Merkwaardig genoeg is 'Zaakgericht werken' één van de beter gestandaardiseerde manieren van werken, maar is er in die standaarden geen definitie van 'Zaakgericht werken' te vinden. Over bovenstaande aanzet is de auteur van deze verkenning ook nog niet helemaal tevreden, maar voor deze verkenning volstaat deze 'werkversie'. Uiteraard is een 'zaak' wel gedefinieerd in de standaarden voor Zaakgericht werken: *een afgebakende hoeveelheid werk, met een welgedefinieerde aanleiding en een welgedefinieerd resultaat, waarvan de kwaliteit en doorlooptijd bewaakt moet worden*. Nét iets meer dan een 'proces' dus: in de definitie van een zaak hebben 'aanleiding' (de trigger voor het starten van het proces) en 'resultaat' (het product of de dienst dat wordt geleverd via het proces) een prominente plaats. Ook tijdigheid (doorlooptijd) en kwaliteit (van het resultaat van het proces, maar ook van de registratie van de procesgang) worden geadresseerd in deze definitie. Dit maakt dat 'Zaakgericht werken' (in de ogen van de auteur van deze verkenning) de voorkeur verdient boven 'Procesgericht werken'. En gelukkig staat de auteur van deze verkenning daarin niet alleen: een bekende procesmanagementspecialist vindt dat 'Zaakgericht werken' beter de lading dekt dan 'Procesgericht werken' (11).

Zaakgericht werken is aanvankelijk ontwikkeld om mensen en machines (ICT-systemen) digitaal te informeren over een procesgang. 'Zaken doen' met de gemeente moest net zo makkelijk kunnen als het bestellen van een boek of Compact Disc (Amazon, Bol.com) of een Personal Digital Assistant (PDAShop, inmiddels 'Coolblue') en net als bij die webwinkels moest de bestelling die een burger bij de gemeente deed van begin tot eind 'gevolgd' (*tracking and tracing*) kunnen worden. De vele systemen van gemeenten (en andere overheidsorganisaties) waren helemaal niet in staat digitale 'bestellingen' te ontvangen en over de afhandeling van die 'bestellingen' te communiceren. Daarom is een informatiemodel ('GFO Zaken' (12)) ontwikkeld waarmee op een generieke manier kon worden gecommuniceerd over elk proces, of dat nu de behandeling van de aanvraag voor een vergunning betrof of het afhandelen van een melding van een losliggende stoeptegels. In 2010 is de opvolger van het GFO Zaken vastgesteld: het Referentiemodel Gemeentelijke Basisgegevens Zaken (13). De voornaamste majeure wijziging in deze versie was de mogelijkheid alle soorten objecten (uit BAG, BRK, BRT, BGT (in wording), WOZ) en (rechts)personen (uit GBA, NHR) uit het landelijk stelsel voor basisgegevens te relateren aan zaken. Omdat Zaakgericht werken door steeds meer soorten overheidsorganisaties wordt toegepast, wordt overigens steeds vaker gesproken over het 'Informatiemodel Zaken' in plaats van het Referentiemodel Gemeentelijke Basisgegevens Zaken. Om uitwisseling van zaakinformatie mogelijk te maken is het Informatiemodel Zaken ook uitgewerkt in XML-berichtenverkeer: het Sectormodel Zaken (StUF-ZKN) (14). Dit sectormodel wordt ook gebruikt ten behoeve van de Zaak- en Documentservices (ZDS) (15) waarmee naast gestructureerde informatie over zaken, ook documenten die behoren bij een zaak kunnen worden uitgewisseld.

Naast de behoefte om informatie vast te leggen over individuele procesgangen (een vergunningaanvraag, een verzoek om subsidie, etc.) ontstond al snel de behoefte om de afspraken die gelden voor processen/zaken van eenzelfde soort vast te leggen. Bijvoorbeeld: de doorlooptijd voor de behandeling van een aanvraag voor een Omgevingsvergunning is 8 weken (56 dagen) en die termijn mag met maximaal 6 weken (42 dagen) worden verlengd. Deze 'afspraken' gelden voor elke 'zaak' en worden beschreven in het 'zaaktype'. Voor het beschrijven van zaaktypen is ook een informatiemodel ontwikkeld: het Informatiemodel Zaaktypen (ImZTC) (16). En ook daarvan is een

sectormodel afgeleid voor de uitwisseling van informatie over zaaktypen: het Sectormodel
Zaaktypen(-catalogus) (StUF-ZTC) (17).

Organisaties die Zaakgericht werken, werken per definitie (ook) Proces- en Objectgericht en zullen
baat hebben van Zaakgericht werken bij het analyseren van risico's (Risicogestuurd werken) en het
ontsluiten van informatie voor Netcentrisch werken.

7. Zaakgericht werken in het domein van de fysieke leefomgeving

7.1 Huidige stand van Zaken

Zaakgericht werken in het domein van de fysieke leefomgeving is voorzichtig begonnen met de ingebruikname van het Omgevingsloket Online ter ondersteuning van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in 2010. Daarin is het begrip 'zaak' geïntroduceerd voor het behandelen van vergunningaanvragen en via het loket kon de aanvrager ook de 'status' van de behandeling van zijn zaak volgen. Sinds de vorming van omgevingsdiensten in Nederland en de ontwikkeling van een zaaktypecatalogus voor en door de Omgevingsdienst Haaglanden (18), heeft Zaakgericht werken in het domein van Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving (VTH) een hoge vlucht genomen. Alle omgevingsdiensten werken inmiddels zaakgericht en doen dit op basis van - een afgeleide van - de zaaktypecatalogus van de Omgevingsdienst Haaglanden. Gemeenten en steeds vaker ook provincies en waterschappen werken Zaakgericht, ten minste aan de behandeling van vergunningaanvragen en bij de uitvoering van handhaving, maar in toenemende mate ook voor het vastleggen van toezicht. En ook bij veiligheidsregio's wordt door adviseurs van Risicobeheersing steeds vaker Zaakgericht gewerkt bij het uitbrengen van adviezen op vergunningaanvragen, meldingen en het adviseren over handhaving. De mate waarin veiligheidsregio's Zaakgericht Werken toepassen, verschilt van regio tot regio en beperkt zich doorgaans tot de 'koude' kant van de organisatie. De afgelopen jaren zien we Zaakgericht werken ook bij uitvoeringsorganisaties van de rijksoverheid wortel schieten.

Het enthousiasme over c.q. de adoptie van Zaakgericht werken kan overigens verschillen per 'bloedgroep'. De (meer)waarde van Zaakgericht werken wordt in de regel snel onderkend door vergunningverleners en juristen, vanwege de behoefte aan bewaking van termijnen en de hoge eisen die aan dossiervorming worden gesteld. Toezichthouders zijn minder dol op 'administratie': nog niet zo heel lang geleden werden in veel organisaties alleen controlerapporten opgesteld als ergens overtredingen werden geconstateerd. Elke controle 'een zaak' laten zijn en daarvan netjes vastleggen op welke onderdelen wordt voldaan aan de voorschriften en op welke aspecten dat niet het geval is, werd door toezichthouders als een flinke belasting ervaren. De afgelopen jaren is echter een grote omslag te zien: het toezicht in het domein van de fysieke leefomgeving vindt op dit moment veel professioneler plaats dan een decennium geleden. Dit heeft enerzijds te maken met de vorming van omgevingsdiensten en veiligheidsregio's (die zowel inhoudelijk professioneler opereren, maar door opdrachtgevers ook 'zakelijker' worden aangestuurd en dus uitgebreider verantwoording moeten afleggen over het toezicht dat ze houden) en ook door de steeds betere digitale ondersteuning tijdens het uitvoeren van controles (ondersteuning met bijvoorbeeld digitale controlelijsten op tablets). En *last but not least* heeft de ontwikkeling en implementatie van de Landelijke Handhavingstrategie (19) voor alle bij het omgevingsrecht betrokken overheden een flinke impuls gegeven aan goed (zaakgericht) gedocumenteerd toezicht.

Hoewel Zaakgericht werken inmiddels dus steeds meer de *modus operandi* is in het VTH-domein, betekent dit niet dat overheidsorganisaties Zaakgericht *samenwerken*. De huidige samenwerking komt min of meer neer op de manier van samenwerken toen vergunningaanvragen nog in zesvoud op papier moesten worden ingediend: het bevoegd gezag geeft iedere adviseur een kopie van de aanvraag voor een Omgevingsvergunning (incl. alle bij die aanvraag behorende bescheiden, zoals rapporten, tekeningen, et cetera) en vraagt de adviseur om advies. In de regel wordt het Omgevingsloket Online gebruikt voor het aanvragen van dat advies. Vaak wordt op basis van zo'n adviesvraag een 'zaak' gestart in het zaak- of VTH-systeem van de adviserende organisatie. Maar de adviesaanvrager (behandelaar van de aanvraag voor een Omgevingsvergunning) krijgt geen statusinformatie over de behandeling van zijn adviesaanvraag; pas als de adviseur het advies

handmatig heeft geüpload in het OLO en daarin aangeeft dat het advies volledig is, komt het beschikbaar voor de behandelaar van de Omgevingsvergunningaanvraag. In de praktijk wordt er dus veel gebeld en gemaild om informatie uit te wisselen over de voortgang van adviezen. Voor andere vormen van ketensamenwerking - denk aan toezicht, handhaving, bezwaar en beroep, et cetera - biedt het OLO geen ondersteuning. Via E-mail, WeTransfer, Webportalen en andere vormen van 'houtje-touwte'-integratie informeren de verschillende organisaties elkaar over dat soort processen.

7.2 Uitgangspunten en doelen van de Omgevingswet

Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. De uitgangspunten van de Omgevingswet zijn (20):

- minder en overzichtelijker regels;
- meer ruimte voor initiatieven;
- lokaal maatwerk;
- vertrouwen.

De maatschappelijke doelen van de Omgevingswet zijn:

- een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand houden;
- de fysieke leefomgeving doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen om er maatschappelijke behoeften mee te vervullen.

Deze maatschappelijke doelen wil de wetgever realiseren via een viertal verbeterdoelen:

- de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht vergroten;
- de fysieke leefomgeving samenhangend benaderen;
- de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving vergroten;
- de besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving versnellen en verbeteren.

Het stelsel van de Omgevingswet stelt de gebruikers centraal. Er is meer ruimte om te ondernemen en de procedures zijn korter. Dat is onder andere te zien aan:

- één vergunning, één bevoegd gezag
- 'ja, mits'-principe in plaats van 'nee, tenzij'-principe
- regels op één plek
- participatiemogelijkheid voor burgers aan de voorkant bij beleidsontwikkeling
- ruimte om te anticiperen.

Vertaald naar de uitvoeringspraktijk betekent dit:

- gemeente is bevoegd gezag, tenzij...
- beslissing in 8 weken, tenzij...
- toetsing aan een landelijke (wet, AMvB's) én decentrale regels (omgevingsverordening, waterschapsverordening, omgevingsplan)

De invoering van de Omgevingswet zal in de eerste plaats grote 'impact' hebben op gemeenten: meer nog dan onder de huidige Wabo-wetgeving wordt de gemeente door de wetgever als 'bevoegd gezag' aangewezen voor het nemen van besluiten over activiteiten in de fysieke leefomgeving. Omdat de wetgever de belangen en verantwoordelijkheden van de andere

bestuurslagen niet wezenlijk heeft herschikt in de Omgevingswet, zal de gemeente vaker advies en/of instemming moeten vragen aan medeoverheidsorganisaties (rijksoverheid, provincie, waterschap). Effectief betekent dit dat de wetgever het 'probleem' dat voorheen bij een initiatiefnemer werd neergelegd (vergunningen aanvragen bij meerdere instanties), heeft verplaatst naar 'de overheid': *vertel ons maar wat u wilt, dan zoeken wij wel uit wie daar iets van moeten vinden*. Verbind dit met de ambitie om de besluitvorming te versnellen (beslissing in beginsel in 8 weken) en het zal duidelijk zijn dat er een goed geoliede machine nodig is om de doelen van de Omgevingswet te realiseren.

Zoals moge blijken uit de laatste alinea van § 7.1 is die goed geoliede machine er op dit moment nog niet. En om met Einstein - al dan niet correct aan hem toegeschreven - te spreken: *de definitie van waanzin is: steeds weer hetzelfde doen, en andere resultaten verwachten*. De vraag is dus: wat moeten overheidsorganisaties *anders* doen om de ambities van de Omgevingswet te realiseren?

7.3 Samen uitvoering geven aan de Omgevingswet

Zonder ook maar iets af te willen doen aan het goede werk dat vergunningverleners, toezichthouders, juristen en adviseurs dag in, dag uit doen voor een veilige en gezonde leefomgeving: de productie- en distributieprocessen van het pak melk dat u vandaag in de supermarkt kocht, zijn complexer dan het gemiddelde VTH-proces.

Voor een efficiënt en effectief functionerende keten, is het van groot belang dat ketenpartners elkaar 'precies' vertellen wat ze van elkaar nodig hebben (welk product, welke dienst). Dus niet, zoals nu gebeurt, een volledige aanvraag voor een Omgevingsvergunning met alle bijlagen aan een adviseur overhandigen en vragen om 'advies'. Maar bijvoorbeeld vragen om een *advies voor de milieubelastende activiteit "het opslaan van ontplofbare stoffen van ADR-klasse 1 (art. 3.39 Besluit activiteiten leefomgeving)"* en daarbij alleen de voor dat advies relevante informatie verstrekken aan de adviseur. Een precieze vraagstelling leidt tot minder 'verspilling' (*waste*), doordat niet elke adviseur de volledige aanvraag voor een Omgevingsvergunning en alle bijlagen hoeft uit te pluizen om erachter te komen waarover hij zou moeten adviseren. Een precieze vraagstelling is ook nodig voor een betere informatisering: de adviesvraag voor de opslag van chemicaliën kan direct in de werkvoorraad van de adviseur Risicobeheersing met een milieu- of externe veiligheidsspecialisatie worden geplaatst, terwijl de minder precieze vraag 'mag ik een advies over deze Omgevingsvergunningaanvraag?' eerst door mensenogen (bijvoorbeeld een werkverdelers) bekeken moet worden voordat duidelijk is wie erover kan adviseren. Iedereen die zich wel eens heeft verdiept in procesoptimalisatie (*Lean*, of anderszins) weet dat de grote verliezen worden geleden in 'stapels': steeds als werk op een stapel belandt, tikt de klok door, maar wordt er geen voortgang geboekt⁶. De kunst is dus zo min mogelijk 'stapels' (werkvoorraden van mensen) in de afhandeling van een proces te hebben en daarvoor is een gedetailleerde benoeming en beschrijving van producten en diensten een belangrijk instrument.

Idealiter zou het Omgevingsloket al na de 'intake' van de aanvraag voor een Omgevingsvergunning alle voor de aangevraagde Omgevingsvergunning benodigde partijen (bevoegd gezag, wettelijke adviseurs) aan het werk zetten, door bij het bevoegd gezag het eindproduct (Omgevingsvergunning) en bij de ketenpartners de voor dat eindproduct benodigde halffabricaten (waaronder het *advies voor de milieubelastende activiteit "het opslaan van ontplofbare stoffen van*

⁶ Uit de de kengetallen die zijn aangetroffen in een gepubliceerd VTH-uitvoeringsprogramma van een willekeurige gemeente (36) blijkt dat de netto behandelingsduur (bijv. 30 uur voor een Omgevingsvergunning voor een normale milieu-inrichting) maximaal 10-15% bedraagt van de werkuren binnen de wettelijke doorlooptijd (8 weken x 40 uur = 320 uur). Dit betekent uiteraard niet dat 85-90% van de tijd (320 - 30 = 290 uren) wordt verspild (in o.a. 'stapels'), maar het laat wel zien dat een beslistermijn van 8 weken 'makkelijk' gehaald moet kunnen worden als vergunningverleners en adviseurs het werk goed organiseren.

ADR-klasse 1 (art. 3.39 Besluit activiteiten leefomgeving) te 'bestellen'. Zo werkt het bij Toyota en op vergelijkbare wijze komt ook het pak melk in uw supermarkt. Bij de lancering van (het Digitaal Stelsel voor) de Omgevingswet in 2021 zal dit nog niet het geval zijn: de 'intake' van vergunningaanvragen zou zeer gedetailleerd moeten plaatsvinden en dat is op dit moment (ook gelet op de complexiteitsreductie die wordt nagestreefd naar aanleiding van het BIT-rapport (21)) nog een brug te ver. Het Digitaal Stelsel Omgevingswet wordt echter nog doorontwikkeld tot in elk geval 2029 en de minister heeft de Tweede Kamer al laten weten dat de vragenbomen geleidelijk zullen worden uitgebreid (22).

Naast afspraken over producten en diensten zijn voor de gezamenlijke uitvoering van de Omgevingswet afspraken nodig over 'processen'. Zodat de overheidsorganisatie die bezig is met een product of dienst op verzoek van een andere overheidsorganisatie, aan die andere overheidsorganisatie kan laten weten wat de voortgang is. En de samenwerkende overheidsorganisaties weten wat wordt bedoeld met bijvoorbeeld het documenttype 'Bericht ander bevoegd gezag' in het dossier van een aanvraag voor een Omgevingsvergunning. Er is inmiddels brede consensus dat de afspraken over processen het best 'zaakgericht' - in beschreven 'zaaktypen' - kunnen worden vastgelegd. En dat de uitwisseling van informatie over individuele procesgangen ook het best zaakgericht - via 'zaken' - kan geschieden. Al in het bestuursakkoord tussen rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (23) uit 2015 werd 'Zaakgericht werken' - afhankelijk van het scenario - genoemd als 'van groot belang' tot 'verplicht'. In de Verkenningen Informatievoorziening Omgevingswet (VIVO's) die aansluitend op het Bestuursakkoord door de individuele bestuurslagen zijn uitgevoerd (24), is door elk van de bestuurslagen het belang van Zaakgericht werken onderschreven.

Naar aanleiding van voornoemde Verkenningen Informatievoorziening Omgevingswet (VIVO) die door de bestuurslagen zijn uitgevoerd, is besloten voor elk van de bestuurslagen een vervolgproject te definiëren: de 'Uitwerking Informatievoorziening Omgevingswet'-projecten (UIVO-projecten). Aanvullend op de individuele UIVO-projecten per bestuurslaag, is er ook een gezamenlijk UIVO-project gedefinieerd: UIVO-Interbestuurlijk (UIVO-I). In UIVO-I zijn zes werkpakketten benoemd met daarin 'deliverables' die de verschillende bestuurslagen samen zouden moeten willen ontwikkelen:

- **Werkpakket 1: Interbestuurlijke Serviceformules (25)**
Een interbestuurlijke serviceformule levert diensten waarin verschillende bevoegd gezagen een rol hebben. Samen leveren zij een dienst aan de eindgebruiker. Deze dienst is een 'ketenserviceformule'. De formule zorgt ervoor dat de klant een goed samenwerkende overheid ervaart.
- **Werkpakket 2: Ketenprocessen (26)**
Dit werkpakket heeft als doel om een gezamenlijk beeld te krijgen van de (keten)bedrijfsprocessen van de bevoegd gezagen die rond informatievoorziening of digitalisering geraakt worden door de Omgevingswet. Het gezamenlijke beeld maakt samenwerken in de keten makkelijker. Het maakt het eenvoudiger om afspraken te maken over wederzijdse verwachtingen.
- **Werkpakket 3: Service Organisatie Regelbeheer (27)**
In dit werkpakket wordt onderzocht of bevoegd gezagen behoefte hebben aan een facilitaire organisatie die regels omzet naar toepasbare regels. Dit wordt uitgewerkt naar diensten die de facilitaire organisatie kan leveren.
- **Werkpakket 4: Ketenpilots (28)**
Het werkpakket ketenpilots richt een pilotomgeving in om het digitaal stelsel Omgevingswet en

UIVO-I-resultaten vroegtijdig in de praktijk uit te proberen. Het gaat om pilots die voor 2 of meer bevoegde gezagen belangrijk zijn en een relatie hebben met Informatievoorziening.

■ **Werkpakket 5: Innovatiespoor (29)**

Het uitgangspunt van het innovatiespoor is ervoor te zorgen dat bevoegde gezagen de samenwerking aangaan met de markt, onderwijs en wetenschap. Zodat kennis over nieuwe technologieën en werkwijzen binnen het omgevingsdomein zo goed mogelijk gebruikt kan worden. Anders dan in de ketenpilots wordt er in het innovatiespoor veel meer 'out of the box' gedacht.

■ **Werkpakket 6: Roadmap Bevoegde Gezagen (30)**

Bevoegde gezagen moeten hun informatievoorziening en gegevenshuishouding afstemmen op de ondersteuning die vanuit het digitaal stelsel Omgevingswet wordt geboden. Welke activiteiten hierbij van belang zijn, zijn uitgewerkt in een roadmap, een routeplanner.

Voor deze Verkenning zijn met name de 'deliverables' van werkpakket 2 van belang:

1. Set uniforme interbestuurlijke ketenprocesbeschrijvingen. (31)
2. Producten- en Dienstencatalogus interbestuurlijke procesketens voor de Omgevingswet (t.b.v. de bevoegd gezagen en uitvoeringsorganisaties). (1)
3. Uitgewerkte Zaaktype Catalogus Omgevingswet. (4)
4. Verkenning Behoeft Samenwerkingsruimte (32), verder uitgewerkt in een Globaal Ontwerp (op architectuurniveau) van Benodigde Voorzieningen voor het interbestuurlijk samenwerken. Aangevuld met spelregels voor Zaakgericht Samen Werken. (33)
5. Procesafspraken voor Digitale Duurzaamheid (archivering) in de interbestuurlijke procesketens. (34)
6. Procesafspraken rondom Meervoudig Bronhouderschap. (35)

In deze 'deliverables' zijn de landelijke afspraken over producten, diensten en processen vastgelegd voor de 'bevoegde gezagen' rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen. Omdat Veiligheidsregio's geen bevoegd gezag zijn op grond van de Omgevingswet en slechts in spaarzame gevallen in de Omgevingswet zijn aangewezen als wettelijk adviseur (alleen bij milieubelastende activiteiten die betrekking hebben op specifieke gevaarlijke stoffen - Omgevingsbesluit artikel 3.25, juncto bijlage III onder 1 - en als adviseur van het bevoegd gezag bij het opstellen van een omgevingsplan - Invoeringswet Omgevingswet, artikel 10.6, onder A -), zijn uit de Omgevingswet weinig 'producten' van de veiligheidsregio's te destilleren. In de 'Producten- en Dienstencatalogus (PDC) interbestuurlijke procesketens voor de Omgevingswet' (1) zijn om die reden (nog) geen producten en diensten van veiligheidsregio's opgenomen.

De 'Zaaktypecatalogus (ZTC) Omgevingswet' (4) beschrijft - op hoofdlijnen - de processen, de zaakgerichte registratie daarvan en de zaakgerichte communicatie daarover, van de bevoegde gezagen die de Omgevingswet uitvoeren. Omdat zowel de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) als de Omgevingswet voor de uitvoering van processen 'steunt' op de Algemene wet bestuursrecht, brengt de implementatie van de Omgevingswet nauwelijks aanpassingen van de procesgang met zich mee. De 'Zaaktypecatalogus Omgevingswet' kan dus worden beschouwd als een - forse - doorontwikkeling van de 'Zaaktypecatalogus Haaglanden'. Fors, omdat voor de ontwikkeling van de 'Zaaktypecatalogus Omgevingswet' de relevante wetgeving is geanalyseerd en vertaald naar gedetailleerd uitgewerkte zaaktypen, terwijl voor de 'Zaaktypecatalogus Haaglanden' vooral werd geput uit de (overgeleverde) kennis en ervaring van VTH-medewerkers van verschillende organisaties. De zaaktypen in de 'Zaaktypecatalogus Omgevingswet' kunnen door elk soort overheidsorganisatie worden toegepast.

8. Bibliografie

1. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet': Broek, Mark van den;** Producten. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 10 september 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://omgevingswet.wiki/bin/view/Producten/>.
2. **Veiligheidsregio's Midden- en West-Brabant, Brabant-Zuidoost, Brabant-Noord.** Producten. *VR 360° Brabant*. [Online] 31 december 2016. [Citaat van: 11 augustus 2018.] <https://brabant.veiligheidsregio.wiki/bin/view/Producten/Extern/>.
3. **Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid.** Producten. *VR 360° Zuid-Holland Zuid*. [Online] 26 juni 2018. [Citaat van: 11 augustus 2018.] <https://zhz.veiligheidsregio.wiki/bin/view/Producten>.
4. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet': Broek, Mark van den;** Zaaktypecatalogus Omgevingswet. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 09 september 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://omgevingswet.wiki/bin/view/Zaaktypecatalogi/CAT_970a2kKoeuKy8/.
5. **GHOR Nederland.** Handreiking inbedding GHOR en GGD in de Veiligheidsregio. *Instituut Fysieke Veiligheid*. [Online] 17 juni 2011. [Citaat van: 17 juli 2018.] <https://www.ifv.nl/kennisplein/ghor-algemeen/publicaties/handreiking-inbedding-ghor-en-ggd-in-de-veiligheidsregio#>.
6. **Kenniscentrum e-overheid.** *Nederlandse Overheid Referentie Architectuur 2.0*. Den Haag : Kenniscentrum e-overheid, 2007.
7. **Wikipedia.** Risico - Wikipedia. *Wikipedia*. [Online] 07 mei 2018. [Citaat van: 02 augustus 2018.] <https://nl.wikipedia.org/wiki/Risico>.
8. **Instituut Fysieke Veiligheid.** Kennisplein - Netcentrisch werken. *Instituut Fysieke Veiligheid*. [Online] [Citaat van: 31 juli 2018.] <https://www.ifv.nl/kennisplein/netcentrisch-werken>.
9. —. Trailer film Netcentrisch samenwerken bij crisisbeheersing. *Vimeo*. [Online] 06 maart 2017. [Citaat van: 31 juli 2018.] <https://vimeo.com/207087027>.
10. —. Over LCMS. *LCMS*. [Online] [Citaat van: 31 juli 2018.] <https://www.lcms.nl/over-lcms>.
11. **Kelly, Emiel.** Als we er nu eens zaakelijk naar kijken. *Procesje's blog*. [Online] 4 maart 2016. [Citaat van: 27 juli 2018.] <https://procesje.nl/wordpress/?p=208>.
12. **Vereniging van Nederlandse Gemeenten.** Gemeenschappelijk Functioneel Ontwerp (GFO) Zaken (Zaken in zicht). *GEMMA Online*. [Online] september 2004. [Citaat van: 27 juli 2018.] https://www.gemmaonline.nl/images/gemmaonline/d/do/GFO-Zaken_in_Zicht.pdf.
13. **Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten (KING).** Informatiemodel Zaken (RGBZ). *GEMMA Online*. [Online] 22 september 2010. [Citaat van: 27 07 2018.] [https://www.gemmaonline.nl/index.php/Informatiemodel_Zaken_\(RGBZ\)](https://www.gemmaonline.nl/index.php/Informatiemodel_Zaken_(RGBZ)).
14. —. Sectormodel Zaken (StUF-ZKN). *GEMMA Online*. [Online] VNG Realisatie, 01 maart 2018. [Citaat van: 27 juli 2018.] https://www.gemmaonline.nl/index.php/Sectormodel_Zaken:_StUF-ZKN.
15. —. Zaak- en Documentservices. *GEMMA Online*. [Online] VNG Realisatie, 08 februari 2017. [Citaat van: 27 juli 2018.] https://www.gemmaonline.nl/index.php/Zaak-_en_Documentservices.

16. —. Informatiemodel Zaaktypen (ImZTC). *GEMMA Online*. [Online] VNG Realisatie, 10 juli 2018. [Citaat van: 27 juli 2018.] [https://www.gemmaonline.nl/index.php/Informatiemodel_Zaaktypen_\(ImZTC\)](https://www.gemmaonline.nl/index.php/Informatiemodel_Zaaktypen_(ImZTC)).
17. —. Sectormodel Zaaktypen(-catalogus) (StUF-ZTC). *GEMMA Online*. [Online] VNG Realisatie, 14 oktober 2016. [Citaat van: 27 juli 2018.] [https://www.gemmaonline.nl/index.php/Sectormodel_Zaaktypen\(-catalogus\):_StUF-ZTC](https://www.gemmaonline.nl/index.php/Sectormodel_Zaaktypen(-catalogus):_StUF-ZTC).
18. **Broek, Mark van den, Kloosterboer, Arjan en Wamsteeker, Anna Clare**. Omgevingsdienst Haaglanden Zaaktypecatalogus. *Omgevingsdienst Haaglanden*. [Online] 10 februari 2012. [Citaat van: 27 juli 2018.] <https://omgevingsdiensthaaglanden.nl/files/Werkdocumenten/OD%20Haaglanden%20-%20Zaaktypecatalogus%20v1.0%20-%2020120210.pdf>.
19. **Interprovinciaal Overleg en Openbaar Ministerie**. Landelijke Handhavingstrategie. *Kenniscentrum InfoMil*. [Online] 18 maart 2014. [Citaat van: 27 juli 2018.] <https://www.infomil.nl/onderwerpen/integrale/handhaving/landelijke/>.
20. **Aan de slag met de Omgevingswet**. Uitgangspunten en doel van de wet. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 03 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/omgevingswet/uitgangspunten-doel/>.
21. **Wanders, Hans**. Definitief BIT-advies voor programma Digitaal Stelsel Omgevingswet | Rapport | *Rijksoverheid.nl*. [Online] 09 oktober 2017. [Citaat van: 06 augustus 2018.] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brieven/2017/10/06/definitief-bit-advies-voor-programma-digitaal-stelsel-omgevingswet>.
22. **Schultz van Haegen, Melanie**. Kamerbrief over herplanning stelselherziening omgevingsrecht en reactie op BIT-advies | Kamerstuk | *Rijksoverheid.nl*. [Online] 11 oktober 2017. [Citaat van: 06 augustus 2018.] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/10/06/herplanning-stelselherziening-omgevingsrecht-en-reactie-op-bit-advies>.
23. **Rijksoverheid, IPO, VNG, UvW**. Bestuursakkoord Implementatie Omgevingswet | Rapport | *Rijksoverheid.nl*. [Online] 09 juli 2015. [Citaat van: 27 juli 2018.] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/07/09/bestuursakkoord-implementatie-omgevingswet>.
24. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet'**. Verkenningen Informatievoorziening Omgevingswet. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 18 april 2016. [Citaat van: 03 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/digitaal-stelsel/documenten/documenten/verkenningen/>.
25. —. Interbestuurlijke serviceformules. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 20 november 2017. [Citaat van: 07 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/interbestuurlijke/>.
26. —. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/ketenprocessen-uivo-i/>.
27. —. Service Organisatie Regelbeheer. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/service-organisatie/>.

28. —. Ketenpilots UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/ketenpilots-uivo/>.
29. —. Innovatiespoor. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/innovatiespoor/>.
30. —. Roadmap Bevoegde Gezagen. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] [Citaat van: 08 augustus 2018.] <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/over-ons/uivo-i/roadmap-bg/>.
31. —. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 13 november 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/129842/uivo-i_wp2_bijlage_1b_-_interbestuurlijke_procesketens_-_v1_0_2017-11-13_1.pdf.
32. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet': Kloosterboer, Arjan**. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 09 februari 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/129842/uivo-i_wp2_bijlage_4b_-_verkenning_behoefte_samenwerkingsruimte_-_v1_05_2017-02-09.pdf.
33. —. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 14 november 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/129842/bijlage_4d_-_samenwerkingsinfoarchitectuur_-_v1_0_5_2017-11-14.pdf.
34. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet': Smit, Frans**. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 26 oktober 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/129842/uivo-i_wp2_bijlage_5b_-_rapport_archieffuncties_in_het_stelsel_omgevingswet_-_v1_0_2017-10-26.pdf.
35. **Programma 'Aan de slag met de Omgevingswet'**. Ketenprocessen UIVO-I. *Aan de slag met de Omgevingswet*. [Online] 30 oktober 2017. [Citaat van: 08 augustus 2018.] https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/publish/pages/129842/uivo-i_wp2_bijlage_6b_-_convenant_meervoudig_bronhouderschap_-_v1_0_2017-10-30.pdf.
36. **Gemeente Slochteren**. Maatwerk in "Het land van Slochteren" - Uitvoeringsprogramma VTH 2011. *Decentrale regelgeving*. [Online] 19 juli 2011. [Citaat van: 05 augustus 2018.] <http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/images/Slochteren/i68097.pdf>.